ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1886

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5—ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μεταφορά
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΈΚΔΟΤΗΣ καὶ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.
1886

Ἀριθ. 558 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Ἀτταλίου 32. | 7 Σεπτεμβρίου 1886

Η ΑΣΧΗΜΗ ΑΔΕΛΦΗ

Διήγημα

Α'

Ὁ Κύριος Πλατέας, καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν εἰς τὸ Γυμνάσιον Ἑρμουπόλεως, ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸν τακτικὸν ἀπογευματινὸν περίπατόν του. Ἄλλοτε ὁ περίπατος οὗτος ἐγίνετο εἰς *τὰ Βαπόρια*. Ἀλλ' ἀφοῦ ἤρχισεν ἡ χάραξις τῆς ἁμαξιτῆς ὁδοῦ τῆς μελλούσης, ὡς ἐλέγετο, ν' ἀπολήξῃ εἰς Χροῦσα, ὁ Κος καθηγητής, ἀντὶ τοῦ τετραπλοῦ καθ' ἑκάστην γύρου του εἰς τὸν περιωρισμένον καὶ μόνον ἕως τότε περίπατον ἐκεῖνον τῶν Ἑρμουπολιτῶν, ἔφερε τὰ βήματά του εἰς τὴν νέαν ὁδόν. Παρακολουθῶν μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος τὴν γενομένην ἐργασίαν, παρεξέτεινε ἀπὸ ἑβδομάδα εἰς ἑβδομάδα τὸν δρόμον του ἀναλόγως τῆς προοδευούσης ὁδοποιΐας, οἱ δὲ συνάδελφοί του ἔλεγον περὶ αὐτοῦ ὅτι θὰ καταντήσῃ οὕτω νὰ περιπατῇ μέχρι τέλους ἕως εἰς τὰ Χροῦσα, ὅταν ἡ ὁδὸς τελειωθῇ. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχήν, δηλαδὴ κατὰ τὸ ἔτος χιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν καὶ πεντηκοστόν, ἡ συντηρητικὴ τῶν δημοτῶν μερὶς ἐθεώρει ἄσκοπον καὶ περιττὴν τὴν πρὸς κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ δαπάνην, μὴ ἐπιτρεπομένης δὲ τῆς τοιαύτης δαπάνης καὶ ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ δήμου, αἱ ἐργασίαι εἶχον πρό τινων μηνῶν διακοπῇ. Ἡ ὁδὸς ἔφθανε μέχρι τοῦ ἀνοίγματος τῆς πετρώδους φάραγγος τοῦ Μάνα, καὶ μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου περιωρίζετο ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ καθημερινὸς τοῦ Κου Πλατέα περίπατος.

Τὴν ἄσκησιν ταύτην ἐπέβαλλον εἰς τὸν καθηγητὴν λόγοι ὑγιεινῆς. Ἀληθῶς ἡ ἐξωτερικὴ του μορφὴ δὲν ἐμαρτύρει τὴν ἀνάγκην πολλῆς προσοχῆς περὶ τὰ τῆς διαίτης. Ἀλλ' αὐτὴ αὕτη ἡ πληθώρα ὑγείας, ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τῆς αὐξανούσης πολυσαρκίας, ἦτο λόγος ἀνησυχίας δικαιῶν τὰ προφυλακτικὰ μέτρα του. Τὸ μικρὸν τοῦ σώματός του ἀνεδείκνυε μεγαλειτέραν ἴσως τῆς πραγματικότητος τὴν περιφέρειάν του περὶ τὰς ὀσφῦς, ἀλλὰ καὶ ὁ τράχηλός του ἐξήρχετο μετά τινος στενοχωρίας ἀπὸ τὰς περιπτύξεις τοῦ λαιμοδέτου του, καὶ αἱ κόκκιναι ξυρισμέναι παρειαί του προεῖχον ὁπωσοῦν στρογγύλαι ἑκατέρωθεν τοῦ δασέος μύστακός του. Ἐν συνόλῳ ὁ τεσσαρακοντούτης ἤδη Κος Πλατέας παρετήρει μετὰ δυσαρεσκείας ὅτι τὸ σχῆμά του μετεβάλλετο βαθμηδὸν ἐπὶ τὸ σφαιρικώτερον. Ναί μέν, διετήρει εἰσέτι τὴν ἐλαστικότητά του, αἱ δὲ μικραί του κνῆμαι ἔφερον εὐκόλως τὸ ὑπερκείμενον βάρος, ἀλλ' οὐχ ἧττον, ὁπόταν εἶχε σύντροφον εἰς τοὺς περιπάτους του, ἐφρόντιζε νὰ φέρῃ τὴν ὁμιλίαν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὁμιλῇ ὁ σύντροφος εἰς τὸν περίπατον, αὐτὸς δὲ νὰ λαμβάνῃ τὸν λόγον εἰς τὸν κατήφορον ἢ ἐπὶ ὁμαλοῦ ἐδάφους.

Μέχρις ὥρας ἡ ἄσκησις δὲν συνετέλεσεν εἰς ἐλάττωσιν τοῦ πάχους, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἔθεσε φραγμὸν εἰς τὴν αὔξησίν του. Τοῦτο ἐξηκρίβωνεν ὁ Κος Πλατέας διὰ τῶν κατὰ μῆνα ζυγίσεών του εἰς τὴν πλάστιγγα τοῦ τελωνείου, ὅπου ἡ φιλία ἑνὸς ἐλεγκτοῦ τῷ παρεῖχε τὸ προνόμιον τῶν τοιούτων δοκιμῶν. Παρεκτὸς τοῦ περιπάτου, ὁ ἰατρὸς τῷ εἶχε συμβουλεύσει καὶ τὰ θαλάσσια λουτρὰ ὡς μέσον ἀντιπαχυντικόν. Κατὰ τῆς τοιαύτης γνώμης ἐξανέστησαν οἱ πλεῖστοι τῶν γνωρίμων του, ἰατρῶν καὶ μή. Ἀλλ' ὁ Κος Πλατέας ἦτο ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐμμένουσιν ἀκλόνητοι εἰς ἅπαξ ληφθεῖσαν ἀπόφασιν καὶ εἰς τὴν ἅπαξ δοθεῖσαν ἐμπιστοσύνην. Ὥστε αἱ διαμαρτυρήσεις καὶ οἱ εἰρωνικοὶ ὑπαινιγμοὶ τῶν θεωρούντων τὰ θαλάσσια λουτρὰ ὡς δυναμωτικά, καὶ κατὰ συνέπειαν παχυντικά, δὲν ἴσχυσαν νὰ τὸν ἀποτρέψωσιν. Ἐξηκολούθησεν ἐπὶ δύο θερινὰς περιόδους τὴν θαλασσολουσίαν καὶ ἤθελε βεβαίως τὴν ἐξακολουθήσει ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἐὰν φοβερὸν συμβὰν δὲν τῷ ἐνέπνεε τοσοῦτον τρόμον, ὥστε ἐπροτίμησεν ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκτεθῇ μᾶλλον εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ διπλασιασθῇ ἡ περιφέρειά του, ἢ εἰς τὴν ἐπανάληψιν τοῦ παθήματος ἐκ τοῦ ὁποίου διεσώθη χάρις μόνον εἰς τὴν ρώμην καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ πρωτοδίκου Κου Λιάκου. Ἄνευ αὐτοῦ ὁ κ. Πλατέας ἐπνίγετο καὶ δὲν ἐγράφετο ἡ παροῦσα ἱστορία.

Ἰδοὺ πῶς συνέβη τὸ πρᾶγμα :

Δὲν ἦτο κολυμβητὴς περίφημος ὁ Κος Πλατέας ἀλλ' ἠδύνατο ὅπως δήποτε νὰ πλέῃ, ἠρέσκετο δὲ προπάντων εἰς τὸ νὰ ἀπλώνῃ τὰ νῶτα ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἀνεπαύετο λοιπὸν οὕτω μίαν θερινὴν ἡμέραν, πλέων ἀνάσκελα. Ἦτο ὅλως ἀμέριμνος, ἡ δὲ εὐφροσύνος ἀπόλαυσις τῆς χλιαρᾶς

θαλάσσης μετετρέπετο εἰς νάρκωσιν νυσταλέαν, ὅτε αἴφνης ἠσθάνθη κάτωθέν του τὰ ὕδατα διασχιζόμενα ὁρμητικῶς ὑπό σώματος ὀγκώδους, τὸ δέ κῦμα ὠθούμενον πρὸς τὰ νῶτά του μετὰ παφλάσματος βιαίου. Ἡ λέξις Καρχαρίας ἦλθε διὰ μιᾶς εἰς τὸν νοῦν του. Περιεστράφη ἐν ἀκαρεῖ διὰ νὰ κολυμβήσῃ καὶ νὰ φύγῃ εἰ δυνατὸν τὸν κίνδυνον. Ἀλλ' εἴτε ἐκ τοῦ τρόμου, εἴτε ἐκ τῆς βίας, εἴτε ἐκ τοῦ βάρους του, ἔχασε στρεφόμενος καὶ ἰσορροπίαν καὶ δυνάμεις, ἀντὶ δὲ νὰ πλεύσῃ ἐβυθίσθη βαρὺς ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Ταῦτα πάντα ἀστραπηδόν, ἐν μιᾷ στιγμῇ. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται στιγμαὶ εἶναι ὡς αἰῶνες διὰ τὸν διερχόμενον αὐτάς, ἡ δὲ φαντασία ὑπείκουσα εἰς τοῦ αἵματος τὰς βιαίας κινήσεις ἐργάζεται μετὰ τοσαύτης τότε ταχύτητος ὥστε, καθὼς ἔλεγε μετέπειτα ὁ Κος Πλατέας, ἐὰν ἐπεχείρει νὰ καταγράψῃ ὅσα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπεσωρεύθησαν εἰς τὴν ἐνθύμησίν του, ἠδύνατο νὰ συνθέσῃ τόμον ὁλόκληρον. Σκηναὶ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ἐπεισόδια τοῦ ἀνδρικοῦ βίου του, αἱ μορφαὶ τῶν προσφιλεστέρων του μαθητῶν, ἡ κηδεία τῆς μητρός του, τὸ τελευταῖον πρόγευμά του, τὰ πάντα ἦλθον εἰς τὸν νοῦν του ἐν ἀλληλουχίᾳ τόσον ὁρμητικῇ, ὥστε συνεχωνεύοντο ὅλα ὁμοῦ, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ συγχέωνται. Συγχρόνως δέ, ὡς ἀνάκρουσις μουσικὴ συνοδεύουσα τὰς νοερὰς ἐκείνας εἰκόνας, ἐβόϋζον διαρκῶς εἰς τὰ ὦτά του αἱ λέξεις τοῦ Βαλαωρίτου.

Γκλὰρ γκλὰρ τὸ σήμαντρον!...

Τὴν προτεραίαν εἶχεν ἀναγνώσει ὁ δυστυχὴς καθηγητὴς τὸ *Σήμαντρον* τοῦ Λευκαδίου ποιητοῦ· ἡ ποιητικωτάτη περιγραφὴ τοῦ νέου ἐρασταῦ, ὅστις ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ φθάσῃ ταχύτερον εἰς τὴν ἀκτήν, ὅπου ἀκούει ἀντηχοῦντα τὸν νεκρώσιμον ἦχον καὶ βλέπει τὴν κηδείαν τῆς μνηστῆς του, ἐνῷ δὲ πλέει ἀπηλπισμένος καταβροχθίζεται ὑπὸ τοῦ θηρίου τῆς θαλάσσης,— ἡ ζωηρὰ ἀπεικόνισις τῆς φοβερᾶς ἐκείνης σκηνῆς τὸν εἶχε τοσοῦτον συγκινήσει, ὥστε εἰς τὴν ἐντύπωσιν τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ ἀπέδιδεν ὁ Κος Πλατέας τὸ πάθημά του, δι' ὃ καὶ διετήρησεν ἔκτοτε εἶδος μνησικακίας κατὰ τοῦ Βαλαωρίτου. Ἐὰν δὲν ἀνεγίνωσκε τὴν προτεραίαν τὸ *Σήμαντρον*, δὲν ἤθελεν ἐκλάβει ὡς καρχαρίαν τὸ ὑπ' αὐτὸν νηχόμενον σῶμα. Δὲν ἦτο ἡ πρώτη αὕτη φορὰ καθ' ἣν νεαρὸς κολυμβητὴς ἐπιτηδευόμενος εἰς τὰ *μακροβούτια*, διῆλθεν οὕτω ὑπὸ τὰ εὐρέα νῶτά του. Οὐδέποτε δὲ ἄλλοτε ἐτρόμαξεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ ἐντύπωσις τῶν στίχων τοῦ Βαλαωρίτου παρ' ὀλίγον ἐγίνετο αἰτία τοῦ προώρου θανάτου του.

Εὐτυχῶς ὁ Κος Λιάκος ἐλούετο παρέκει. Ὅτε εἶδε τὸν Κον Πλατέαν παρὰ πᾶσαν συνήθειάν του βυθιζόμενον ἐντὸς τῆς θαλάσσης, τοὺς δὲ κύκλους πλατυνομένους παρὰ τὸ σημεῖον ὅπου ἐβυθίσθη, ἐνόησε τί συμβαίνει. Διασχίσας βιαίως τὴν θάλασσαν ἐπλησίασε καί, καταδυόμενος, ἥρπασε τὸν πνιγόμενον, τὸν ἀνέσυρεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ μετὰ κόπου τὸν ἐρρυμούλκησεν ἄπνουν καὶ ἀναίσθητον μέχρι τῆς ἀκτῆς. Χάρις εἰς τὰς ἐπικαίρους προσπαθείας τῶν ἐκεῖ συνδραμόντων, συνῆλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του ὁ Κος Πλατέας, μετὰ πολλῆς ἀληθῶς δυσκολίας, ἀλλ' ἐπὶ τέλους συνῆλθεν, ἐκεῖ δέ εἰς τὸν αἰγιαλὸν ὡρκίσθη διπλοῦν ὅρκον, ποτὲ πλέον νὰ μὴ κολυμβήσῃ καὶ ποτὲ νὰ μὴ λησμονήσῃ ὅτι ὀφείλει τὴν ζωὴν εἰς τὸν Κον Λιάκον.

Τὸν ὅρκον ἐτήρησεν ἔκτοτε πιστῶς. Τὸν ἐτήρει μάλιστα ὡς πρὸς τὸν σωτῆρά του μετὰ τοσαύτης ὑπερβολῆς, ὥστε οὗτος, χωρὶς βεβαίως νὰ μετανοήσῃ ὅτι ἔσωσε τὸν καθηγητήν, ἐλάμβανεν ὅμως συχνάκις ἀφορμὴν νὰ λυπηθῇ διότι δὲν συνέπεσεν ἀντ' αὐτοῦ νὰ εὑρεθῇ ἄλλος τις κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν λουόμενος ἐκεῖ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Κος Πλατέας νὰ ὀφείλῃ τὴν ζωήν του. Αἱ ἐκδηλώσεις τῆς εὐγνωμοσύνης του ἀπέβαινον ἐπὶ τέλους ὀχληραὶ εἰς τὸν Κον Λιάκον. Πανταχοῦ ἐξύμνεῖ τὸν σωτῆρά του· ὁπόταν τὸν συνήντα,— τὸν συνήντα δὲ πολλάκις τῆς ἡμέρας—τὸν προσηγόρευεν ἐνθουσιωδῶς, ἐδράττετο πάσης εὐκαιρίας ὅπως διακηρύξῃ ὅτι μόνη του ἐπιθυμία ἐφεξῆς εἶναι καὶ θὰ εἶναι νὰ παρουσιασθῇ περίστασις ὅπως ἀποδείξῃ ἐμπράκτως τὰ αἰσθήματά του.— Ἡ ζωή μου σοῦ ἀνήκει, τῷ ἔλεγε. Σοῦ τὴν ἔχω ἀφιερωμένην!—Εἰς μάτην ὁ Κος Λιάκος διεμαρτύρετο προσπαθῶν νὰ τὸν πείσῃ ὅτι δὲν ἔξιζε τόσον λόγον τὸ πρᾶγμα, ὅτι πᾶς ἄλλος βλέπων ἄνθρωπον πνιγόμενον καὶ δυνάμενος νὰ κολυμβήσῃ, θὰ ἔπραττεν ὅ,τι αὐτὸς ἔπραξεν. Ὁ σωθεὶς δὲν ἐπείθετο καὶ ἐξηκολούθει ἀνακηρύττων τὴν εὐγνωμοσύνην του. Ἀλλ' ἐὰν ἐβαρύνετο ἐνίοτε διὰ τοῦτο τὸν Κον Πλατέαν, δὲν ἠδύνατο ὅμως ὁ Λιάκος νὰ μένῃ ἀναίσθητος εἰς τοιαύτην λατρείαν. Ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν προσεκολλήθη τοσοῦτον εἰς τὸν νέον πρωτοδίκην, ὥστε κατήντησε καὶ ὁ δεύτερος νὰ θεωρῇ τὸν πρῶτον ὡς μέρος ἀναπόσπαστον τῆς ὑπάρξεώς του. Ἡ καθημερινὴ σχέσις ἐπέφερε φιλίαν, ἥτις τοὺς συνέδεσε στενῶς, εἰ καὶ κατὰ πάντα ἀνομοίους.

Ἐπέστρεφε λοιπὸν ἀπὸ τὸν συνήθη περίπατόν του ὁ Κος Πλατέας. Ἦτο μία ἐξ ἐκείνων τῶν ὡραίων ἡμερῶν τοῦ Φεβρουαρίου, προδρόμων τοῦ ἔαρος, ὅτε ὁ ἥλιος θωπεύει διὰ τῶν ἀκτίνων του τὰ πρῶτα ἄνθη τῶν πρωΐμων ἀμυγδαλεῶν, καὶ λάμπει ἡ κυανῆ θάλασσα καὶ γελᾷ ὁ αἴθριος οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ὁ δὲ προφυλακτικὸς καθηγητὴς δὲν ἐπεθύμει νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὴν δρόσον τῆς ἑσπέρας, ἐνθυμούμενος ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους ὁ χειμὼν ἀνακτᾷ τὴν κυριαρχίαν του ἅμα ὁ ἥλιος κρυφθῇ. Ἐπλησίαζεν ἤδη εἰς τὸ Ναυπηγεῖον, ὅπου τότε ἐτελείωνεν ἡ πόλις, ἐπεριπάτει δὲ εἰσέτι παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ὅτε εἶδεν αἴφνης μακρόθεν τὸν Λιάκον, τὸν ἀγαπητόν του Λιάκον, ἐξερχόμενον τῆς πόλεως. Μειδίαμα εὐχαριστήσεως ἐφαίδρυνε τὸ στρογγύλον πρόσωπον τοῦ Κου Πλατέα. Ὕψωσε καὶ τὰς δύο χεῖρας, ἡ μία τῶν ὁποίων ἔφερε στερεὰν βακτηρίαν, καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ, διὰ ν' ἀκουσθῇ παρὰ τοῦ ἀπέχοντος εἰσέτι φίλου του, ἀνεβόησε:

Τίς δὲ σύ ἐσσι, φέριστε καταθνητῶν ἀνθρώπων;

Διότι ὁ Κος Πλατέας εἶχε τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ παρεισάγῃ εἰς τὴν ὁμιλίαν στίχους ὁμηρικούς. Ὑπῆρχεν ὡς ἐκ τούτου ἰδέα ἐπικρατοῦσα ὅτι ἐγνώριζεν ἐκ στήθους ὁλόκληρον τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν. Ὁ ἴδιος ἀπέκρουε μετριοφρόνως τὴν τοιαύτην περὶ τῆς Ἑλληνομαθείας του διάδοσιν, ἀλλ' οὐχ ἧττον συνέτεινον πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς αἱ συχναί του ὁμηρικαὶ ῥήσεις. Ἀληθῶς αἱ κακαὶ γλῶσσαι ἔλεγον ὅτι οἱ στίχοι δὲν ἐφηρμόζοντο πάντοτε ἀκριβῶς εἰς τὴν περίστασιν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐπεκύρουν τὴν κακολογίαν οἱ λοιποὶ ἐν Ἑρμουπόλει Ἑλληνισταί, ἴσως διότι δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐξακριβώσωσι τὸ ἀληθὲς ἢ μὴ αὐτῆς. Ἐγέλων ὅμως καὶ οὗτοι μετὰ τῶν ἄλλων ὅτε ὁ Κος Πλατέας, ἀνυψῶν τὴν κεφαλήν, ἀπήγγελλε μεγαλοπρεπῶς ἐν μέσῳ τῆς κοινῆς ὁμιλίας τοὺς ἠχηροὺς ἑξαμέτρους τοῦ Ὁμήρου.

Ὅτε οἱ δύο φίλοι ἐπλησίασαν πρὸς ἀλλήλους, ὁ Κος Πλατέας ἔθλιψε περιχαρὴς τὴν χεῖρα τοῦ σωτῆρος καὶ ἐστάθη ἀπέναντί του.

— Καὶ δὲν μοῦ τὸ ἔλεγες, ἀδελφέ, εἶπεν, ὅτι εἶχες ὄρεξιν διὰ περίπατον σήμερον, ὥστε νὰ ἐξέλθωμεν μαζῆ; Ἀλλὰ πῶς ἤργησες τόσον; Τώρα εἶναι ὥρα ἐπιστροφῆς.

— Ἤργησα τῷ ὄντι. Ἐνόμιζα ὅμως ὅτι θὰ σὲ ἀπαντήσω μακρύτερα.

Καὶ μετὰ προσποιητῆς ἀδιαφορίας ὁ Κος Λιάκος ἐπρόσθεσεν:

— Εἶναι πολὺς κόσμος ἔξω;

— Πολὺ ὀλίγος! Δὲν τοὺς γνωρίζεις τοὺς Συριανούς; Προτιμοῦν νὰ ἀλληλοστρίβουν τοὺς ἀγκῶνάς των εἰς τὴν στενὴν των πλατεῖαν. Μόνοι οἱ ἐκλεκτοὶ εὑρίσκουν εὐχαρίστησιν «παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης».

— Καὶ τίνες ἦσαν σήμερον οἱ «ἐκλεκτοί;» ἠρώτησε μειδιῶν ὁ Κος Λιάκος.

— Ἔπρεπε νὰ εἴπω εἰς δυϊκὸν ἀριθμόν, «τὼ ἐκλεκτώ».

Καὶ ἐγέλασεν ὁ Κος Πλατέας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀστεϊσμοῦ του. Ἐγέλασε καὶ ὁ Κος Λιάκος, ἀλλ' ἐπεθύμει σαφεστέραν ἀπόκρισιν, ὥστε ἐπανέλαβε, χαριεντιζόμενος δῆθεν καὶ αὐτός:

— Ἀλλ' ἔχομεν τοὐλάχιστον μιμητὰς ἡμεῖς οἱ δύο; Πόσους καὶ τίνας ἀπήντησες σήμερον;

—Τοὺς αὐτοὺς πάντοτε! τὸν δεῖνα, τὸν τάδε...

Καὶ ἤρχισεν ὁ Κος Πλατέας ἀπαριθμῶν εἰς τὰ δάκτυλά του τοὺς περιπατητικοὺς φιλοσόφους, ὡς τοὺς ἀπεκάλουν οἱ θαμῶνες τῆς πλατείας, ὅσους συνήντησε, γέροντας πάντας ἢ μεσοκόπους, ἐκτὸς ἑνὸς νεανίου ῥέποντος εἰς τὸν ῥωμαντισμὸν καὶ ἔχοντος ἀξιώσεις ποιητοῦ.

— Κυρίας δὲ διόλου; ἠρώτησε καὶ πάλιν ὁ Λιάκος.

— Καὶ βέβαια! Τὴν Κυρίαν *** μὲ τὸ κοπάδι τῶν μικρῶν της καὶ τὸν ἔμπορον... πῶς τὸν λέγουν;... τὸν Κον Μητροφάνην μὲ τὸ ζευγάρι του.

Ὁ Κος Λιάκος ἔμαθεν ὅ,τι ἐπεθύμει, χωρὶς νὰ προδώσῃ εἰς τὸν φίλον του τὸν ὑποκεκρυμμένον σκοπὸν τῶν ἐρωτήσεών του. Ἀλλὰ τὸ κατόρθωμα δὲν ἦτο μέγα. Ὁ Κος Πλατέας δὲν εἶχε τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ Λυγκέως, συνήθως δὲ πέρα τῆς ἀμέσου περὶ αὐτὸν ἐπιφανείας δὲν ἔβλεπε. Εἰς τοῦτο συνετέλει ἴσως καὶ ἡ ἔμφυτος εὐθύτης καὶ ἀφέλεια τοῦ χαρακτῆρός του. Μὴ δυνάμενος νὰ ὑποκριθῇ ἢ νὰ ὑποκρύψῃ αὐτός, ἐπίστευεν εὐκόλως ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι τῷ ἔλεγον. Ἦτο παροιμιώδης ἡ εὐκολία μεθ' ἧς ἐγίνετο θῦμα τῶν φίλων του καθ' ἑκάστην πρώτην Ἀπριλίου. Προητοιμάζετο ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν παραμονήν, ἀλλ' αἱ προφυλάξεις δὲν ἴσχυον νὰ τὸν σώσωσι. Καὶ ἐὰν ὑπωπτεύετό τι, αἱ ὑποψίαι του οὐδέποτε ἐλάμβανον τὴν ὀρθὴν διεύθυνσιν.

— Τί λέγεις, ὑπέλαβεν ἐρωτηματικῶς ὁ Κος Λιάκος. Μὲ συντροφεύεις νὰ περιπατήσωμεν ὀλίγον;

— Αὐτὴν τὴν ὥραν, ἀδελφέ!

— Ἕως εἰς τὴν στροφὴν τοῦ δρόμου.

— Δὲν ἔρχεσαι καλλίτερα εἰς τὴν οἰκίαν μου νὰ σοῦ προσφέρω ἓν ποτηράκι μοσχάτον; Χθὲς μοῦ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Σίφνον. Σοῦ τὸ συνιστῶ.

— Ἐὰν πρόκειται διὰ κέρασμα, ἔλα νὰ καθίσωμεν ὀλίγον ἐδῶ, ν' ἀναπνεύσωμεν τὸν θαλάσσιον ἀέρα, καὶ ἔπειτα ἔρχομαι καὶ δοκιμάζω εὐχαρίστως τὸ προϊὸν τῆς πατρίδος σου.

Καὶ ἔδειξεν, ὄπισθεν τοῦ Κου Πλατέα, τὸ ταπεινὸν καφενεῖον, τὸ ὁποῖον ταλμηρὸς κερδοσκόπος εἶχε πρό τινων ἑβδομάδων αὐτοσχεδιάσει ἐκεῖ, εἰς τὴν Ἄμμον, στήσας δι' ὀλίγων σανίδων ἐλαφρὸν παράπηγμα καὶ τινας πρὸ αὐτοῦ τραπέζας.

Ὁ Κος Πλατέας ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ καφενεῖον, ὕψωσε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν δύοντα ἥλιον, ἔσυρεν ἐκ τοῦ θυλακίου τὸ ὡρολόγιόν του, εἶδε τὴν ὥραν καὶ ἐστέναξεν ἐλαφρῶς.

— Ὅ,τι θέλεις μὲ κάμνεις, εἶπε.

Β'.

Οἱ δύο φίλοι διηυθύνθησαν πρὸς τὸ ἔρημον καφενεῖον, πρὸς ἄκραν εὐχαρίστησιν τοῦ ἰδιοκτή-

του, ὅστις ἔδραμε προσφέρων τὰς ὑπηρεσίας του. Ὁ πρωτοδίκης, προλαβὼν ἐπιδεξίως, ἐκάθισεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ βλέπῃ τὴν πρὸς τὸ Μάνα ἄγουσαν, ὁ δὲ Κος Πλατέας ἔλαβε κατοχὴν τοῦ ἀπέναντι σκαμνίου, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν ἐξοχήν, τὸ δὲ πρόσωπον πρὸς τὴν πόλιν, οὐχὶ ὅμως καὶ ἄνευ τινὸς ἀνησυχίας διὰ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἑσπερινοῦ ἀέρος, ἀνησυχίας ἐκδηλουμένης διὰ συνεχοῦς συστολῆς τῶν ὤμων καὶ διὰ τοῦ μέχρι τοῦ λαιμοῦ κουμβώματος τοῦ ἐπενδύτου του.

Καὶ ἤρχισαν συνομιλοῦντες περὶ ἀντικειμένων σχετιζομένων πρὸς τὰς καθημερινὰς ἀσχολίας των. Ὁ Λιάκος ἔδιδεν ἐντέχνως ἀφορμὴν καὶ ὅλην ὁμιλίας εἰς τὸν φίλον του, ὥστε οὗτος ἦτο ὁ ἔχων κυρίως τὸν λόγον. Καὶ ὡμίλει ὁ Κος Πλατέας μετ' αὔξοντος ἐνθουσιασμοῦ, παρεισάγων στίχους Ὁμηρικούς. Ἀλλ' ὅμως παρετήρει ὅτι ὁ φίλος του, ἀντὶ νὰ τὸν βλέπῃ ὁμιλοῦντα, εἶχε τὰ βλέμματα διαρκῶς ἐστραμμένα πρὸς τὸν δρόμον, συχνάκις δὲ κλίνων τὸ σῶμα ἔκυπτε διὰ νὰ ἴδῃ ἔτι μακρύτερα τὴν ἀπὸ τὸ Μάνα κάμπτουσαν ὁδόν: Ἀκολουθῶν τὴν διεύθυνσιν τῶν βλεμμάτων τοῦ Λιάκου ὁ Κος Πλατέας ἐστρέφετο ἐνίοτε καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐστρέφετο δ' ὀλόκληρος διὰ νὰ ἴδῃ διὰ μέσου τῶν ὀμματοϋαλίων του τί ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ σωτῆρός του· ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔβλεπε καὶ ἐκαλοκάθητο πάλιν εἰς τὸ σκαμνίον συνεχίζων τὴν ὁμιλίαν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ Λιάκος εἶδεν ὅ,τι ἐπερίμενεν. Ἔλαμψαν οἱ ὀφθαλμοί του, μετεβλήθη ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του, οὐδ' ἐπροσπάθει πλέον νὰ φανῇ ὡς προσέχων εἰς τοὺς λόγους τοῦ φίλου του, ὅστις ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀφηγεῖτο μετὰ ζέσεως τὰ ἐπεισόδια προσφάτου γιγαντομαχίας μεταξὺ δύο σοφῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις πανεπιστημίου. Ἀλλά, βλέπων τὴν προσήλωσιν τοῦ Λιάκου πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μάνα, ὁ Κος Πλατέας διέκοψε τὸν λόγον, ἐστήριξε τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τῆς τραπέζης πρὸς διευκόλυνσιν τῆς μελετωμένης ἐπὶ τοῦ σκαμνίου περιστροφῆς του, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἴδῃ πάλιν τί τὸ ἑλκύον τὴν προσοχὴν τοῦ Κου Λιάκου, ὅτε οὗτος νοήσας τὸν σκοπόν του θέτει ὁρμητικῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς παχείας χειρὸς τοῦ φίλου του, καὶ σφίγγων αὐτὴν ἰσχυρῶς λέγει ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ μὲ ὕφος ἐπιτακτικόν:

— Μὴ γυρίσῃς!

Ὁ Κος Πλατέας, κεχηνώς, δὲν ἐγνώριζε τί νὰ ὑποθέσῃ. Ἀλλὰ δὲν ἐστράφη. Ἔμενεν ἀκίνητος, προσηλῶν ἐν σιωπῇ τὰ βλέμματα εἰς τοῦ Λιάκου τοὺς ὀφθαλμούς, οἵτινες ἠτένιζον πάντοτε εἰς τὸν δρόμον. Ἐκ τῆς ἐκφράσεώς των ἐνόησεν ὁ Κος Πλατέας ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς των ἐπλησίαζεν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα οὔτε νὰ κινηθῇ, οὔτε νὰ ὁμιλήσῃ.

— Εἰπὲ τίποτε, ψιθυρίζει αἴφνης ὁ Λιάκος ἐμπτακτικῶς. Ἐξακολούθησε τὴν ὁμιλίαν σου!

— Τί νὰ εἰπῶ, ἀδελφέ; Μοῦ ἔκοψες καὶ τὰς ἰδέας μου.

— Λοιπὸν ἀπάγγειλε.

— Ν' ἀπαγγείλω!... Τί ν' ἀπαγγείλω;

— Ὅ,τι θέλεις! Τὴν Ἰλιάδα.

— Δὲν μοῦ ἔρχεται οὔτε στίχος εἰς τὸν νοῦν.

— Εἰπὲ τὸ Πιστεύω, εἰπὲ ὅ,τι θέλεις, ἀλλὰ μὴ σιωπᾷς!

Ὁ δυστυχὴς καθηγητὴς ἠσθάνετο παραλυθεῖσαν πᾶσαν θέλησίν του, ἦτο ὡς αὐτόματον ὑπεῖκον εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Λιάκου, τοῦ ὁποίου ἡ δεξιὰ ἐξηκολούθει πιέζουσα τὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀριστερόν του. Ἤρχισε μηχανικῶς καὶ μὲ φωνὴν τραυλίζουσαν τὴν ἀπαγγελίαν. Εἶπε τὴν πρώτην περίοδον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως. Ἀλλ' εἴτε συναισθανόμενος τὸ ἀνευλαβὲς τοῦ πράγματος, εἴτε ἁπλῶς ἕνεκα τῆς ἀσυναρτησίας καὶ τῆς συγχύσεως τῶν ἰδεῶν του, ἀπὸ τὸ Πιστεύω ἐπήδησεν ἄνευ διακοπῆς τινος εἰς τὸ Ἄλφα τῆς Ἰλιάδος. Ἡ μνήμη του ὅμως δὲν τὸν ἐβοήθει. Τί ἤθελε πάθει μαθητής του ἐὰν ποτε διέστρεφεν οὕτω ἐνώπιόν του τὴν ἀθάνατον ραψῳδίαν!

Ἀπήγγελλεν ἔτι ὅτε ὁ Λιάκος, ἀφίνων ἐλευθέραν ἐπὶ τέλους τὴν χεῖρά του, ἠγέρθη αἴφνης καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν δρόμον ἐχαιρέτισεν ὑποκλινῶς. Ὁ Κος Πλατέας ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς χαιρετιζομένους καὶ εἶδε τὰ νῶτα ἑνὸς κυρίου προβεβηκότος τὴν ἡλικίαν καὶ δύο κομψῶν κυριῶν ἑκατέρωθεν αὐτοῦ. Δὲν ἐβράδυνε ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν τριάδα καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν.

Ὁ Λιάκος ἐκάθισε πάλιν. Ἦτο κατακόκκινος. Ὁ Κος Πλατέας ἐσταυροκοπήθη πρὸς ἔνδειξιν τοῦ θάμβους τὸ ὁποῖον τὸν κατεῖχε.

—Κύριε ἐλέησον, εἶπε! Διὰ τὸν Κον Μητροφάνην καὶ τὰς θυγατέρας του ἦτο ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία!

— Μὲ συγχωρεῖς, ἀπεκρίθη ὁ Λιάκος μετὰ φωνῆς προδιδούσης εἰσέτι τὴν συγκίνησίν του. Δὲν ἤθελα νὰ ὑποθέσουν ὅτι ὁμιλοῦμεν περὶ αὐτῶν.

— Μνήσθητί μου Κύριε! Καὶ δὲν μοῦ λέγεις ὅτι εἶσαι ἐρωτευμένος!

— Ὦ ναί! Τὴν ἀγαπῶ μὲ ὅλην μου τὴν ψυχήν!

Ὁ Κος Πλατέας ἤκουσε τὴν ἐξομολόγησιν μὲ ἀόριστόν τι αἴσθημα ἠθικῆς στενοχωρίας. Ἐλυπεῖτο βλέπων τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν τοῦ φίλου του, τὸν ἐζήλευεν ἴσως ὀλίγον διὰ τὸ προξενοῦν τὴν ταραχήν του αἴσθημα, ἠπόρει πῶς δὲν τῷ ἐξεμυστηρεύθη πρὸ τῆς σήμερον τὸν ἔρωτά του, ἠγανάκτει δὲ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του πῶς νὰ μὴ τὸν ἐννοήσῃ καὶ ἄνευ τῆς ἐξομολογήσεως. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα τόσον συγκεχυμένα καὶ δυσδιάκριτα, ὥστε βεβαίως δὲν ἠδύνατο διὰ λόγων νὰ τὰ ἐκφράσῃ. Μετά τινων στιγμῶν σιωπήν,

ἐνῷ εἰσέτι ἀντήχει εἰς τὴν ἀκοήν του ἡ πλήρης πάθους ἐκφώνησις τοῦ φίλου του «Τὴν ἀγαπῶ», τὸν ἠρώτησεν ἀφελῶς, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τί λέγει:

— Ποίαν ἀπὸ τὰς δύο;

Ὁ Λιάκος τὸν ἠτένισε μετ' ἀπορίας. Δὲν εἶπε λέξιν, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του ἔλεγε, «Καὶ θέλει ἐρώτημα;»

Ὁ Κος Πλατέας ἐκτύπησε τὸ μέτωπόν του διὰ τῆς ἀνοικτῆς παλάμης.

— Ποῦ ἔχω τὸν νοῦν, ἀνέκραξε. Μὲ συγχωρεῖς, ἀδελφέ. Ἀπὸ τὰ ὀπίσω καθὼς τὰς ἔβλεπα τώρα, δὲν διακρίνονται, καὶ ἐλησμόνησα ὅτι τῆς μεγαλειτέρας τὸ πρόσωπον δὲν ἐμπνέει τὸν ἔρωτα. Ἡ μικρὰ ὅμως... δὲν σοῦ λέγω! Εἶναι νοστιμωτάτη! Ἡ ἐκλογή σου καλή!

Ὁ Λιάκος ἤκουε σιωπῶν.

— Τὸν βλέπεις ἐκεῖ! ἐξηκολούθησεν ὁ Κος Πλατέας, ἐκδηλῶν ἐπὶ τέλους τὸ παράπονόν του. Νὰ εἶναι ἐρωτευμένος καὶ νὰ τὸ ἔχῃ κρυφὸν ἀπὸ τὸν φίλον του! Νὰ μὴ τοῦ ἐκμυστηρευθῇ τὸν πόνον του! Ἄς ἤμην ἐγὼ καὶ ἔβλεπες. Ἄλλο δὲν θὰ ἤκουες παρὰ τοὺς ἀναστεναγμούς μου.

Καὶ ἐξέβαλεν ἓν Ἄχ, ἐρωτικὸν δῆθεν, ἀπὸ τὰ εὐρέα στήθη του. Ἡ διαπασῶν τοῦ στεναγμοῦ, ἢ καὶ μόνη ἴσως ἡ ἰδέα τοῦ Κου Πλατέα πάσχοντος δεινὰ ἐρωτικά, ἔφερε τὸ μειδίαμα εἰς τὰ κατηφῆ τοῦ Λιάκου χείλη.

— Πῶς δὲν μοῦ εἶπες ποτὲ τίποτε; ἐπανέλαβε.

— Δὲν σοῦ εἶπα, ἀπεκρίθη ὁ Λιάκος, διὰ νὰ μὴ σὲ ζαλίζω.

Ἀλλ' ἰδὼν τὴν ἔκφρασιν θλίψεως συνάμα καὶ ἐπιπλήξεως, ἡ ὁποία ἐπεχύθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ φίλου του, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως:

— Νὰ σοῦ τὰ εἴπω ὅλα, ἀφοῦ τὸ ἐπιθυμεῖς.

Ἀλλ' ἐσιώπησεν, ὡς διστάζων πόθεν ν' ἀρχίσῃ. Ὁ καθηγητὴς συστείλας τοὺς ὤμους καὶ πάλιν. ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ἥλιον καὶ εἶδεν ὅτι εἶχεν ἤδη κρυφῇ ὄπισθεν τοῦ βουνοῦ.

— Δὲν τὰ λέγομεν καλλίτερα περιπατοῦντες; Ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν πλέον.

Καὶ ἠγέρθη. Ἠγέρθη καὶ ὁ Λιάκος, καὶ οἱ δύο φίλοι ἐπορεύθησαν πρὸς τὴν πόλιν.

Ὤ! Ποία καρδία ἐρῶσα δὲν συνησθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ διαχύσῃ τὴν πλημμύραν της εἰς στήθη φιλικὰ καὶ συμπαθῆ; Ἀναχαιτίζει τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ αἰσθήματος τὸ σέβας πρὸς τὴν ἁγνότητα αὐτοῦ,—ὁ ἀγαπῶν προκρίνει νὰ τηρήσῃ ὡς μυστικὸν ἐν παραβύστῳ τὸ μυστήριον τοῦ ἔρωτός του, ἢ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν θησαυρόν του εἰς ὀφθαλμούς, οἱ ὁποῖοι ἴσως δὲν τὸν ἐκτιμήσωσι,—διστάζει καὶ ἀνχβάλλει,—ἀλλὰ τὸ ἐκχειλίζον πάθος ἐπὶ τέλους θὰ φανερωθῇ! Ὁ Λιάκος ὅμως εἶχεν ἤδη ἐκλέξει καὶ εὗρει μυστικοσύμβουλον, ὥστε δὲν ἔσπευδε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς παρούσης εὐκαιρίας, καὶ ἐσιώπα μετανοῶν διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν μετὰ τῆς ὁποίας ὑπεσχέθη νὰ εἴπῃ ὅλα εἰς τὸν φίλον του. Ὄχι ὅτι δὲν ἠγάπα καὶ δὲν ἐξετίμα τὸν Κον Πλατέαν. Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ δὲν τὸν ἐθεώρει ἀρμόδιον δι' ἐρωτικὰς ἐξομολογήσεις, δὲν τὸν ἐνόμιζεν ἱκανὸν νὰ ἐννοήσῃ τὰς λεπτότητας τῶν αἰσθημάτων του. Παρεκτὸς δὲ τούτου τοῦ ἐφαίνετο καὶ ὡς, τρόπον τινά, προδοσία τὸ νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ ἀπόρρητα τῆς καρδίας του, ἀφοῦ ἀπαξ εἰς ἄλλην ψυχὴν τὰ ἐνεπιστεύθη.

Ὁ Κος Πλατέας παρετήρησε τὸν δισταγμόν, ἀλλὰ τὸν ἀπέδωκεν εἰς τὴν συγκίνησιν τοῦ φίλου του. Μετά τινα σιωπήν, βλέπων ὅτι ἡ ἐξομολόγησις δὲν ἤρχετο ἐφ' ἑαυτῆς, ἠθέλησε νὰ τὴν προκαλέσῃ δι' ἐρωτήσεων. Ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις ἦσαν συνοπτικαί, εἰ καὶ εἰλικρινεῖς. Ὅπως δήποτε, ἐξ αὐτῶν ἐπληροφορήθη ὁ Κος Πλατέας ὅτι ὁ Κος Λιάκος ἦτο ἐρωτευμένος πρὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν, ἀφότου δηλαδὴ ἦλθεν εἰς Σύραν, ὅτι ἔκτοτε ἀπεφάσισεν ἡ τὴν νεωτέραν θυγατέρα τοῦ Κου Μητροφάνους ν' ἀποκτήσῃ ὡς γυναῖκα, ἢ οὐδέποτε νὰ νυμφευθῇ, ὅτι μόλις πρό τινων μηνῶν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὑπάρχει ἀμαιθαιότης αἰσθημάτων, ὅτε πρῶτον κατώρθωσε νὰ ἴδῃ ὑπὸ στέγην φιλικῆς οἰκίας τὴν νέαν καὶ νὰ τῆς ὁμιλήσῃ.

— Ποῦ συνέβη τοῦτο;

— Εἰς τῆς ἐξαδέλφης μου.

— Ἡ ἐξαδέλφη σου γνωρίζει τὰς θυγατέρας τοῦ Κου Μητροφάνους;

— Ὦ ναί! Ἦτο φίλη τῆς μητρός των.

— Ἀ! τώρα καταλαμβάνω, ἀνεφώνησεν ὁ Κος Πλατέας. Ἡ ἐξαδέλφη σου ἤκουε τοὺς ἀναστεναγμούς σου! Ἐκείνη ἐγνώριζε τὸ μυστικόν σου. Διὰ τοῦτο δὲν μοῦ εἶπες ποτὲ τίποτε ἐμέ.

Ὁ Λιάκος ἐμειδίασεν, ἀλλ' ὁ Κος Πλατέας ὡσὰν νὰ ἠσθάνθη εἶδος ζηλοτυπίας διὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς τὴν ἐξαδέλφην προτίμησιν.

— Ἀφοῦ τὴν θέλεις καὶ σὲ θέλει, ἐπανέλαβε μετά τινα διακοπὴν τῶν ἐρωταποκρίσεων, διατί δὲν τὴν ζητεῖς εἰς γάμον;

— Τὴν ἐζήτησα. Πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος ἔστειλα τὴν ἐξαδέλφην μου εἰς τὸν Κον Μητροφάνην. Ἀλλά...

— Τί ἀλλά; Ποῦ θὰ εὕρῃ καλλίτερον γαμβρόν. Δὲν ἠρνήθη!

— Ὄχι, δὲν ἠρνήθη, ἀλλ' ἔθεσεν ὅρον, ὁ ὁποῖος δὲν εἰξεύρω πότε θὰ ἐκπληρωθῇ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ δὲν θέλει νὰ βλεπώμεθα. Πρὸ δέκα ἡμερῶν δὲν τὴν εἶδα, ἔστω καὶ μακρόθεν. Ὥστε ἐννοεῖς τώρα διατί σήμερον μὲ τόσην συγκίνησιν...

— Τί εἶναι ὁ ὅρος του, ὑπέλαβεν ὁ Κος Πλατέας;

— Νὰ περιμένω μέχρις οὗ ἀποκαταστήσῃ τὴν πρωτότοκον θυγατέρα του. Δὲν θέλει νὰ

νυμφευθῇ ἢ ν' ἀρραβωνισθῇ ἡ νεωτέρα πρὸ τῆς μεγαλειτέρας.

— Κακὴ δουλειά, φίλε μου! Φοβοῦμαι ὅτι θὰ ἔχῃς νὰ περιμένῃς πολύ. Δύσκολα θὰ τὸν εὕρῃ ἡ μεγάλη. Ἀλλ' ὅμως ὅλα γίνονται, ὥστε μὴ ἀπελπίζεσαι.

Ὁ Λιάκος ἐσιώπησε πλήρης προφανοῦς μελαγχολίας.

— Καὶ ὅμως, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον, εἶναι θησαυρὸς ἡ νέα, καὶ ἂς εἶναι ἄσχημη! Δὲν ὑπάρχει ἐπὶ γῆς ψυχὴ ἀγαθωτέρα! Παρεκάλεσε θερμῶς τὸν πατέρα της νὰ μετατρέψῃ τὴν ἀπόφασίν του, τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι δὲν θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ, ὅτι ἄλλο δὲν ἐπιθυμεῖ ἢ νὰ τὸν γηροκομήσῃ ἐκεῖνον καὶ ν' ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς της. Ἀλλ' ὁ γέρων εἶναι ἀδυσώπητος. Ὅταν βάλῃ τίποτε εἰς τὸν νοῦν του, ἐτελείωσε!

Τοῦ Λιάκου ἡ γλῶσσα ἐλύθη. Μεθ' ὅσης συντομίας ἀπεκρίνατο εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ φίλου του λαλῶν περὶ τοῦ ἐρωτός του, μετὰ τοσαύτης ἤδη ἀφθονίας λόγου παρεξέτεινε τὸ ἐγκώμιον τῆς πρεσβυτέρας θυγατρὸς τοῦ Κου Μητροφάνους. Ἴσως οὕτω ἀπεζημιόνεν αὐτὸς ἑαυτόν, καθόσον ὁμιλῶν περὶ ἐκείνης, ὡμίλει περὶ τῆς νεωτέρας ἀδελφῆς. Ἔθιγε πλαγίως τὸ ἀντικείμενον περὶ τοῦ ὁποίου συνεστέλλετο νὰ λαλήσῃ ἀπ' εὐθείας.

— Εἶναι ἄγγελος καλοσύνης, ἐξηκολούθει λέγων. Λατρεύει τὴν ἀδελφήν της. Ἔχει δι' αὐτὴν καὶ μητρὸς τρυφερότητα. Πράγματι δὲ ἀντικατέστησε τὴν μητέρα της ἀφότου ὠρφάνευσαν. Αὐτὴ κυβερνᾷ τὴν οἰκίαν. Καὶ πῶς τὴν κυβερνᾷ! Ἡ ἐξαδέλφη μου λέγει ὅτι δὲν εἶδε ποτὲ ἄλλοῦ τόσην τάξιν, τόσην εὐπρέπειαν... Καὶ μὴ ἀμελεῖ τὰ ἄλλα χάριν τῶν οἰκιακῶν φροντίδων; Ὀλίγαι Ἑλληνίδες ἀνέγνωσαν καὶ γνωρίζουν ὅσα αὐτή. Ἀ, ὡς πρὸς τοῦτο ὁ Κος Μητροφάνης εἶναι ἄξιος παντὸς ἐπαίνου! Ἀνέθρεψε λαμπρὰ τὰς θυγατέρας του. Δὲν πταίει ἐκεῖνος ἐὰν ἡ ὡραιότης δὲν ἐμοιράσθη ἐξ ἴσου εἰς αὐτάς, ἀλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς τὸ ἔχουν ἐξ ἴσου καὶ αἱ δύο... Εἶναι θησαυρὸς καὶ ἡ μεγαλειτέρα! Εὐτυχὴς ὅστις τὴν ἀποκτήσῃ ὡς σύζυγον!

Ὁ Κος Πλατέας ἤκουε κατ' ἀρχὰς μετ' ἀπορίας τὴν αἰφνίδιον τοῦ φίλου του εὐγλωττίαν. Βαθμηδὸν ἡ ἀπορία μετεβλήθη εἰς στενοχωρίαν. Συνέλαβε τὴν ἰδέαν μήπως... Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἄνθρωπος νὰ κρύπτῃ ὅ,τι ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν του. Ἐστάθη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου διακόψας καὶ τὸν περίπατον καὶ τὴν ὁμιλίαν τοῦ Λιάκου καὶ στραφεὶς πρὸς αὐτόν,

— Τί μοῦ τὰ λέγεις αὐτά; τὸν ἠρώτησε. Τί μοῦ τὴν ἐγκωμιάζεις; Μὴ ἔβαλες εἰς τὸν νοῦν σου νὰ μοῦ τὴν φορτώσῃς;

Ὁ Λιάκος ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος. Οὐδέποτε συνέλαβε τοιαύτην ἰδέαν. Οὐδέποτε ἐσκέφθη ὅτι ὁ Κος Πλατέας ἠδύνατο νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν κατάλογον τῶν διὰ γάμον ὑποψηφίων. Καὶ ὅμως διατί ὄχι; Τί ἔλειπε τοῦ ἀνθρώπου; Καὶ διατί νὰ μὴ σκεφθῇ ποτὲ ὅτι ἠδύνατο τῷ ὄντι αὐτὸς νὰ γείνῃ ὁ ζητούμενος σύγγαμβρός του.

Ὅλα ταῦτα τὰ ἐσκέπτετο ὁμοῦ καὶ συγκεχυμένα, βλέπων ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν Κον Πλατέαν καὶ μὴ εὑρίσκων τί ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸ ἀπροσδόκητον ἐρώτημά του. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξηκολούθησε σοβαρῶς:

— Ἄκουσε νὰ σοῦ εἰπῶ. Σοῦ χρεωστῶ τὴν ζωήν, ἡ ὕπαρξίς μου σοῦ ἀνήκει. Ἀλλ' ἐὰν ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης μοῦ ζητήσῃς νὰ νυμφευθῶ, προτιμῶ νὰ μὲ ὁδηγήσῃς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκεῖ ὅπου μ' ἔσωσες νὰ πνιγῶ ἐμπρός σου πρὸς ἐξόφλησιν καὶ ἀπόσβεσιν τοῦ πρὸς σὲ χρέους μου.

Διατί καὶ πόθεν ἡ δριμεῖα αὕτη δήλωσις; Ἐμαρτύρει βεβαίως δυσαρέσκειαν, ἀλλὰ προήρχετο ἡ δυσαρέσκεια ἐκ τῶν πολλῶν ὅσα ὁ φίλος του εἶπε περὶ τῆς μεγάλης ἀδελφῆς, ἢ μάλλον ἐκ τῆς παντελοῦς πρότερον σιωπῆς καὶ ἐκ τῆς σημερινῆς του φειδωλίας εἰς τὸ νὰ ὁμιλῇ περὶ τῆς μικρᾶς; Τοῦτο ἴσως οὐδαμῶς ἐγνώριζε καὶ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ὅπως δήποτε ἦτο δυσηρεστημένος, τὴν δὲ δυσαρέσκειαν ἐμαρτύρουν καὶ οἱ λόγοι καὶ ὁ τρόπος μεθ' οὗ τοὺς ἔλεγε.

Τὸ ὕφος του ἐπείραξε τὸν Κον Λιάκον.

— Κύριε Πλατέα, εἶπε ξηρὰ ξηρά. Σοῦ εἶπα πολλάκις, ἐπαναλαμβάνω δέ,—καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω διὰ τελευταίαν, ἐλπίζω, φοράν,—ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἔχω οὔτε θέλω νὰ ἔχω ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης σου. Ὅσον δὲ περὶ γάμου, ἔσο βέβαιος ὅτι ποτὲ δὲν ἐσκέφθην νὰ σὲ παρουσιάσω ὡς γαμβρόν, οὔτε νὰ σοῦ προμηθεύσω νύμφην, οὔτε ὑπέκρυπτε τοιοῦτον σκοπὸν ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἰδικῶν μου ὑποθέσεων, μὲ τὰς ὁποίας λυποῦμαι ὅτι τόσην ὥραν σὲ ἐπονοκεφάλησα.

Οἱ δύο φίλοι ἐπανέλαβον τὸν διακοπέντα δρόμον, ἀλλ' ἐν σιωπῇ καὶ οἱ δύο. Ἐπεριπάτουν πλησίον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου, μὴ βλέποντες ἀμφότεροι τὴν ὥραν νὰ χωρισθῶσιν εὐσχήμως. Εὐτυχῶς ἐπλησίαζον εἰς τὴν γωνίαν ὅπου ἔπρεπε ν' ἀποχαιρετισθῶσι, διευθυνόμενοι ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐκεῖ ὁ Κος Πλατέας ἐπανέλαβε τὴν πρόσκλησίν του.

— Δὲν θὰ ἔλθῃς νὰ δοκιμάσῃς τὸ μοσχάτον μου;

— Εὐχαριστῶ. Εἶναι ἀργά, ἔχω δὲ καὶ κάπου νὰ ὑπάγω.

— Εἰς τῆς ἐξαδέλφης σου;

— Ἴσως.

Καὶ ἐπροσπάθησεν ὁ Λιάκος νὰ μειδιάσῃ.

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν ἐθύμωσες, ὑπέλαβε συνδιαλλακτικῶς ὁ Κος Πλατέας.

— Διατί νὰ θυμώσω;

— Ἦσαν περιττὰ ἴσως ὅσα σοῦ εἶπα, ἀφοῦ

μάλιστα δὲν ἐπεβουλεύθης ποτὲ τὴν ἐλευθερίαν μου, (καὶ ἐκάγχασεν ὁ ἀγαθὸς καθηγητής,) ἀλλὰ καλλίτερα νὰ εἶναι καθαρὰ τὰ πράγματα.

— Βέβαια, βέβαια!

Καὶ θλίψας τὴν παχεῖαν χεῖρα, τὴν ὁποίαν ὁ Κος Πλατέας ἔτεινε φιλικῶς, ἐξηκολούθησεν ὁ Κος Λιάκος τὸν δρόμον του ταχύνας τὸ βῆμα, ἐνῷ ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν ἐπορεύετο βραδέως πρὸς τὴν οἰκίαν του.

[Ἕπεται συνέχεια]

Δ. Βικελας

ΤΟ ΔΙΚΤΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ

Ἄνωθι τοῦ χωρίου Ψυχροῦ, κειμένου ἐν τῷ ὀροπεδίῳ τοῦ Λασιθίου, ὑπάρχει σπήλαιον, ἐν ᾧ οἱ ποιμένες ἐκ παλαιοῦ μανδρίζουσι τὰ ποίμνιά των ἐν καιρῷ χειμῶνος, οὐδὲν ὅμως εἶχε διεγείρει μέχρι πρό τινων ἐτῶν τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Πρὸ 4–5 ἐτῶν κυνηγὸς καταφυγὼν ἐκεῖ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ σπηλαίου, προσέκρουσε διὰ τῆς ἀκτηρίδος τοῦ ὅπλου του εἰς μετάλλινόν τι ἀντικείμενον, ὅπερ ἀναλαβὼν καὶ παρατηρήσας ἀκριβέστερον εἶδεν ὅτι ἦτο χαλκοῦν ἀγαλμάτιον, παριστάνον βοῦν. Τὴν ἐπαύριον διαδοθέντος τοῦ γεγονότος εἰς τὸ χωρίον πολλοὶ χωρικοὶ ἀνῆλθον εἰς τὸ σπήλαιον, ἔνθα ἀνασκάψαντες ἀνεῦρον εἰς μικρὸν βάθος πολλὰ τοιαῦτα ἀγαλμάτια χάλκινα καὶ πήλινα, δύο ἢ τρεῖς χαλκίνους πελέκεις, βέλη τινά, ξίφη μικρὰ καὶ λαβάς τούτων, καὶ αἰχμὰς δοράτων, πάντα ταῦτα χάλκινα. Πρὸς τούτοις δὲ πήλινα ἀγγεῖα, ἅτινα οἱ χωρικοὶ ἐκάλεσαν *σκουτέλια* διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν πρὸς τὰ σήμερον οὕτως ὀνομαζόμενα.

Παρακινηθέντες ἐκ τοῦ πλούτου τῶν ἐν τῷ Ἰδαίῳ Ἄντρῳ ἀναθημάτων, καὶ γινώσκοντες ὅτι πολλοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουσι τὸ Δικταῖον Ἄντρον, ἐν ᾧ ἐγεννήθη ὁ Ζεύς, ἀπεφασίσαμεν μετὰ τοῦ κ. F. Halbherr νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ ἐρευνήσωμεν ἀκριβέστερον τὸ σπήλαιον τοῦτο, μήπως εἶναι τὸ περιλάλητον ἐκεῖνο ἐν τῇ ἀρχαιότητι Δικταῖον Ἄντρον.

Ἀνεχωρήσαμεν ἐξ Ἡρακλείου τῇ 28 Ἰουλίου τὸ πρωΐ, περὶ μεσημβρίαν δ' ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Ξυδᾶ τῆς ἐπαρχίας Πεδιάδος, ἔνθα διεμείναμεν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἐπισκεφθέντες τὰ ἐρείπια τῆς *Λύκτου*, ὅπου ἀνεύρομεν καὶ τεμάχιον ἀρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς. Ταύτην θὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς ὁ κύριος Halbherr.

Ἐκ τῆς Λύκτου ἀνεχωρήσαμεν τὸ πρωΐ, μετὰ κοπιωδεστάτην δὲ διὰ τῶν ὀρέων δίωρον πορείαν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ὀροπέδιον τοῦ Λασιθίου. Μετὰ τοσοῦτον ἐπίπονον διὰ τῶν ὀρέων πορείαν αἰσθάνεταί τις εὐφρόσυνον ἔκπληξιν, ἅμα, κατερχόμενος τὴν ὀφρὺν τοῦ ὀροπεδίου, ἴδῃ πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινομένην μακρὰν καὶ εὐρεῖαν λειοτάτην πεδιάδα, περιεστεμμένην ὑπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων βλέπει πέριξ τὰ χωρία τοῦ Λασιθίου ἐν μέσῳ χλοερῶν δένδρων.

Τὸ ὄνομα *Λασίθι* δὲν εἶνε βεβαίως παλαιόν. Πόθεν παρήχθη ἡ λέξις εἶνε νομίζομεν ἀκόμη ἀμφίβολος. Ὁ κ. Γιανναράκης ὑποθέτει ὅτι ἐγένετο κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ La Sitia. Ἐν καιρῷ τῆς Ἐνετοκρατίας ὑπῆρχεν ἴδιος νομὸς ἐν Κρήτῃ La Sitia, ἐν τῷ νομῷ δὲ τούτῳ κεῖνται καὶ τὰ ὄρη ταῦτα, ὀνομασθέντα οὕτω ἐκ τοῦ ὅλου νομοῦ καὶ διατηρήσαντα τὸ ὄνομα.

Τὸ χωρίον *Ψυχρὸν* κατοικεῖται ὑπὸ 70 περίπου χριστιανικῶν οἰκογενειῶν. Ἐν ὅλῳ δὲ τῷ ὀροπεδίῳ ὑπάρχουσι 15 χωρία κατοικούμενα ὑπὸ 6,000 περίπου ψυχῶν. Ἐν τῷ χωρίῳ Ψυχρῷ διακρίνεται στερεῶς ᾠκοδομημένη δημοτικὴ σχολὴ κτισθεῖσα καὶ συντηρουμένη δαπάναις τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καταγομένου Α. Παπαδάκη, τοῦ μεγάλου τοῦ Πανεπιστημίου εὐεργέτου.

Ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου ἀναβαίνοντες τὴν πλευρὰν τοῦ ὑπερκειμένου ὄρους ἐφθάσαμεν μετὰ 20 λεπτὰ τῆς ὥρας εἰς τὸ ἐν λόγῳ σπήλαιον.

Ἔξωθεν τῆς εἰσόδου αὐτοῦ ὑπάρχει εἶδος ἐπιπέδου αὐλῆς ἐχούσης μῆκος μὲν 30 μέτρων περίπου, πλάτος δὲ 5—6. Ἀπὸ τῆς αὐλῆς ταύτης ἐκτείνεται ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ θεατοῦ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λασιθίου μετὰ τῶν πέριξ χωρίων.

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εὐρεῖα καὶ ὑψηλὴ εἶνε πρὸς ἀνατολάς. Τὸ δὲ σπήλαιον πρὸς εὐχερεστέραν περιγραφὴν διαιροῦμεν εἰς ἐξωτερικόν, καὶ εἰς βαθύτερον ἢ βάραθρον.

Τὸ ἐξωτερικὸν σπήλαιον ἔχει μῆκος ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον 25 μέτρα, πλάτος δὲ 15 καὶ ὕψος 5 μέτρα. Τὸ ἔδαφος τοῦ σπηλαίου φαίνεται ὅτι τὸ πάλαι δὲν θὰ ἦτο πολὺ ἀνώμαλον. Τὴν σήμερον ὅμως ὁ ἐπισκεπτόμενος αὐτὸ ἀναγκάζεται νὰ διέρχηται διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων βράχων, οἵτινες ἔχουσι καταπέσῃ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς.

Πρὸ τῆς εἰσόδου ἄνωθεν τῆς αὐλῆς διακρίνεται βράχος τετράγωνον σχῆμα λαβὼν δι' ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Ἑκάστη πλευρὰ τοῦ βράχου τούτου ἔχει μῆκος 2,50 μέτρα περίπου, ὕψος δὲ ἓν μέχρις ἑνὸς καὶ ἡμίσεος. Ἡ ἀνωτέρα αὐτοῦ ἐπιφάνεια εἶνε τώρα ἐντελῶς ἀνώμαλος καὶ ἀκανόνιστος. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι ἠλλοίωσε ταύτην ὁ χρόνος οὖσαν τὸ παλαιὸν ὁμαλήν. Ὁ βράχος οὗτος θὰ ἐχρησίμευε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὡς βωμός. Δὲν εἶνε μὲν τοῦτο τόσῳ καταφανές, οὐδὲ ἔχει ὁ βράχος τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ πρὸ τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου βωμοῦ, ἀλλὰ οὔτε τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐν συνόλῳ, οὔτε τὰ ἐν αὐτῷ εὑρεθέντα παρουσιάζουσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἰδαίου Ἄντρου.

Πρὸς τὴν νότιον πλευρὰν τοῦ σπηλαίου ἵσταται μέγας σταλακτίτης ἐν εἴδει στήλης μὲ εὐρεῖαν ὠοειδῆ βάσιν. Ἡ στήλη αὕτη ἀποτελεῖ οἱονεὶ τὸ ὄριον μεταξὺ τοῦ περιγραφέντος σπηλαίου καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν στήλην χαίνοντος βαράθρου.

Ἡ εἴσοδος τοῦ βαράθρου εἶνε εὐρεῖα. Ὑπὲρ ταύτην δὲ φαίνεται πυκνότατος κισσὸς καλύπτων τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς ὀφρύος αὐτῆς. Ἡ κλίσις τοῦ βαράθρου ἐκ τῆς εἰσόδου πρὸς τὸν μυχὸν δὲν εἶνε πολὺ ἀπότομος, διὸ εὐχερῶς σχεδὸν δυνάμεθα νὰ κατέλθωμεν ἄνευ τῆς βοηθείας σχοινίων ἢ κλιμάκων. Ἐν ὥρᾳ δὲ μεσημβρίας φωτίζεται ἱκανῶς ἀπὸ τῆς εὐρείας εἰσόδου του, ὥστε ἡ κάθοδος δυνατὸν νὰ γείνῃ καὶ ἄνευ τεχνητοῦ φωτός.

Κατελθόντες εἰς 5 $^1/_2$ μέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς εἰσόδου ἀπαντῶμεν σταλακτίτας ὑψουμένους ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ σπηλαίου εἰς ἱκανὸν ὕψος, καὶ ἀποτελοῦντας οἱονεὶ διάφραγμα χωρίζον τὸ βάραθρον εἰς δύο ἄνισα μέρη, τὸ μικρότερον πρὸς τὸ στόμιον, καὶ τὸ μεγαλίτερον πρὸς τὸ βάθος. Εἰς 33 δὲ μέτρων ἀπὸ τοῦ στομίου ἀπόστασιν εἶνε τὸ πλατύτατον μέρος τοῦ βαράθρου, 20 μέτρων περίπου. Ὀλίγῳ κατωτέρω τοῦ μέρους τούτου εἶναι τὸ ὑψηλότατον μέρος τοῦ σπηλαίου. Ἐνταῦθα ἡ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς πρὸς τὸ ἔδαφος ἀπόστασις εἶναι 12 μέτρων. Ἐνταῦθα που στῆλαι σταλακτιτῶν καὶ μεγάλοι σταλακτῖται κρεμάμενοι ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἀποτελοῦσι δεύτερον χώρισμα. Καταβαίνοντες βαθύτερον αἰσθανόμεθα συχνοτέρας πιπτούσας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μας σταγόνας ἀπὸ τῆς ὀροφῆς, καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς ἀτμοσφαῖραν ὑγροτέραν καὶ δροσερωτέραν. Εἰς πλάγιόν τινα μυχὸν ἀριστερὰ τῷ καταβαίνοντι εὑρίσκεται ἐντὸς μικροῦ λάκκου ψυχρότατον καὶ διαυγέστατον ὕδωρ. Τέλος δὲ εἰς τὸν πυθμένα τοῦ βαράθρου οἱ σταλακτῖται ἔχουσι διαιρέσῃ τὸν μυχὸν αὐτοῦ εἰς τρεῖς μικροὺς μὲν ἀλλ' ὑψηλοὺς θαλάμους, ἀφήσαντες μόνον μεταξὺ αὐτῶν στενὰς θύρας, καὶ μικρὰς ὀπὰς ἐν εἴδει παραθύρων. Ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τῶν θαλάμων τούτων κρέμανται οἱ ὡραιότατοι σταλακτῖται ἔχοντες μῆκος 2—3 μέτρων. Τὸ ὅλον μῆκος τοῦ βαράθρου ἀπὸ τοῦ στομίου μέχρι τοῦ πυθμένος αὐτοῦ εἶνε 88 περίπου μέτρων.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἀναθημάτων εὑρέθησαν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ σπηλαίῳ πρὸς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος πλησίον τοῦ σταλακτίτου, ὅστις ἵσταται ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ βαράθρου. Ἐκεῖ πλησίον σώζεται καὶ τοῖχός τις ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ὅστις θὰ ἐκτίσθη ἵνα ὑποβαστάσῃ βράχον ἐπαπειλούντα πτῶσιν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τοῦ σπηλαίου. Νῦν ὅμως ὁ βράχος ἔχει καταπέσει ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν.

Ἀνασκάψαντες δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ διὰ πολλῶν ἐργατῶν εἰς πολλὰ μέρη τοῦ σπηλαίου καὶ τῆς αὐλῆς αὐτοῦ εὕρομεν εἰς μικρὸν βάθος 0,30—0,80 μέτρου πλῆθος θραυσμάτων εὐτελῶν πηλίνων ἀγγείων, ἐξηγάγομεν δὲ καὶ τινα ἀκέραια τοιαῦτα. Πλὴν τούτων εὕρομεν ἡμίκαυστα κέρατα βοῶν καὶ τράγων, οἵτινες θὰ εἶχον θυσιασθῇ εἰς τὴν ἐνταῦθα λατρευομένην θεότητα. Σὺν τούτοις δὲ ἀπηντήσαμεν καὶ κέρας ἐλάφου. Σημεῖον τοῦτο ὅτι ἔζη ποτὲ ἐν Κρήτῃ ἡ ἔλαφος. Ἐξ ἄλλης ὕλης ἀντικείμενα δὲν ἀνεύρομεν πλὴν δύω χαλκίνων βελῶν, μιᾶς καρφίδος καὶ ἑνὸς μικροῦ μαχαιρίου χαλκίνου καὶ τούτου.

Τὰ ἐξῆς δὲ ἀντικείμενα εὑρεθέντα ἄλλοτε ἐν τῷ σπηλαίῳ ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἠγοράσαμεν διὰ τὸ μουσεῖον τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου.

α') 3 πήλινα εἰδώλια βοῶν 0,5—0,10 μέτρου τὸ μῆκος.

β') 6 χάλκινα εἰδώλια βοῶν μικρότερα τῶν πηλίνων.

γ') Μίαν κεφαλὴν βοὸς μεγαλητέραν πηλίνην.

δ') Πήλινον εἰδώλιον τράγου.

ε') Χαλκοῦν ἀγαλμάτιον παριστᾶνον παλαιστὴν περιεζωσμένον μὲ στενὴν ζώνην. Ἀρχαϊκώτατον.

ϛ') Δύο μικρὰ χάλκινα ἀπεικάσματα ἀσπίδων.

ζ') Δύω λαβὰς χαλκᾶς μικρῶν ξιφῶν.

η') Τρία εἰδώλια πήλινα ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, ἅπερ ἀνεῦρεν ὁ Schliemann ἐν Τίρυνθι.

θ') Αἰχμὴν δόρατος ἀναθηματικήν.

ι') Ὀλίγα χάλκινα βέλη.

ια') Σφῦραν χαλκῆν.

ιβ') Τρεῖς ἀναθηματικοὺς πελέκεις.

ιγ') Δύω πηλίνας μυροδόχους.

ιδ') Χαλκῆν πόρπην.

Πλὴν τούτων δὲ καὶ πολλὰ πήλινα ἀγγεῖα εὐτελῆ ὡς προείπομεν ἄνευ χρώματος ἢ βερενικίου.

Πολλῷ πλείονα ὅμως τούτων καὶ τὰ ἀξιολογώτερα εἶχον πρὸ πολλοῦ πωλήσῃ οἱ χωρικοὶ εἰς ἄλλους.

Ἐξ ὅσων εἴδομεν ἐπείσθημεν ὅτι τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐχρησίμευε βεβαίως ὡς προσκύνημα εἰς ἐποχὴν ἀρχαιοτάτην, ἂν ὅμως εἶναι πράγματι τὸ περίφημον Δικταῖον Ἄντρον ἐν ᾧ ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς θὰ ἀποδείξωσιν ἴσως μετ' οὐ πολὺ ἀκριβέστεραι ἔρευναι.

Ἐν Ἡρακλείῳ τῇ 16 Αὐγούστου, 1886.

Ἰωσηφ Χατζιδακης.

Ὁ Ἔρασμος τόσον ἐτίμα τὸν χαρακτῆρα τοῦ Σωκράτους, ὥστε λέγεται ὅτι μελετῶν τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ κατελήφθη ὑπὸ ἐπιθυμίας νὰ κατατάξῃ αὐτὸν ἐν τοῖς καὶ ἁγίοις ὅτε ἀνεφώνησε: Sancte Socrates, ora pro nobis. (Ἅγιε Σώκρατες, δέου ὑπὲρ ἡμῶν.)

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ
ΤΩΝ ΦΥΤΟΦΑΓΩΝ

Ὡς γνωστόν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων παντοειδῶν αἱρέσεων ἐν Εὐρώπῃ, ὑπάρχει καὶ αἵρεσις ἀφορῶσα εἰς τὴν στομαχικὴν δίαιταν. Ἡ αἵρεσις αὕτη ἀποκρούει τὴν χρῆσιν τῶν ζωϊκῶν οὐσιῶν πρὸς διατροφὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρεσβεύει ὅτι μόνον αἱ φυτικαὶ οὐσίαι δύνανται καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ὑγιὲ καὶ ἀκμαῖον. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς αἱρέσεως ταύτης κηρύττουσι διὰ τῶν περιοδικῶν αὐτῶν φύλλων—διότι ἐκδίδουσι καὶ ἴδια τοιαῦτα—ὅτι εἶνε πρόληψις διὰ τοῦ χρόνου ῥιζωθεῖσα ἡ ἰδέα περὶ ἀπολύτου ἀνάγκης τῆς κρεωφαγίας πρὸς εὐρωστίαν τῶν ὑγιῶν ἢ πρὸς ἀνάρρωσιν τῶν ἀσθενῶν ἀνθρώπων. Οἱ δὲ περιερχόμενοι τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην φυτοφάγοι ἀπόστολοι συλλόγων δημηγοροῦσιν ὑποστηρίζοντες ἐν πεποιθήσει ὅτι δὲν ἀξίζει τόσον ἓν αἱμοσταγὲς πιφτέκιον, ὅσον ἓν δροσερὸν λάχανον πρὸς ὑγιεινὴν πλήρωσιν τοῦ στομάχου. Ἡ ἑλληνικὴ ἀρχαιότης, ὅπως εἰς τόσα ἄλλα, προσκαλεῖται ἀρωγὸς καὶ ὑπὸ τῶν φυτοφάγων, ὁ Πυθαγόρας ἰδίως φέρεται ὑποστηρικτὴς τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, καὶ συχνότατα τὸ ὄνομα αὐτοῦ προβάλλουσι συζητοῦντες οἱ αἱρετικοί.

Ὁμολογῶ δὲ ὅτι εἶνε ἐξαίρετοι περὶ τὰς συζητήσεις, προκειμένου νὰ ὑποστηρίξωσι τὰ δόγματά των. Ἔχουσιν ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ἀκαταμάχητα, καὶ ἀποστομοῦσι πολλάκις ἡμᾶς τοὺς κρεωφάγους. Ἀγνοῶ ἂν καὶ τὴν σοφιστικὴν ταύτην δεινότητα ὀφείλουσιν εἰς τὴν φυτοφαγίαν—ἀφοῦ ἡ δίαιτα τοῦ στομάχου τόσον ἐπιδρᾷ κ' ἐπὶ τοῦ πνεύματος—ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ θὰ ἠδύναντο πρὸ πάντων νὰ κατηχήσωσι τοὺς κοινοβουλευτικοὺς ἡμῶν ἄνδρας.

Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι, ἁπλῶς ἐκ τῆς ἀφετηρίας ταύτης ὁρμηθέντες οἱ ὀπαδοὶ τῆς αἱρέσεως: ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ζῶον φυτοφάγον, ὅτι διαφθορεὶς συνήθισε κατὰ μικρὸν εἰς τὴν κρεωφαγίαν ἐπὶ ἰδίᾳ βλάβῃ, ὅτι δὲ ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως τεταγμένην αὐτῷ δίαιταν, ἠθέλησαν νὰ εὑρύνωσι τὰ δόγματα αὐτῶν καὶ νὰ τὰ περιβάλωσι διά τινος ἐπισημότητος. Οὕτω τὸ ζήτημα τὸ πεζὸν καὶ ταπεινόν, τὸ ζήτημα τῆς διαίτης, ἀνήγαγον εἰς ζήτημα ψυχικῆς ἀγαθότητος καὶ εὐσπλαγχνίας. Δὲν ἠρκέσθησαν νὰ ἐξετάσωσι κατὰ πόσον τὸ κρέας τῶν ζώων εἶνε πρόσφορον εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν, ἀλλὰ κατὰ πόσον δικαιοῦται ὁ ἄνθρωπος ν' ἀφαιρῇ τὴν ζωὴν τῶν ἐμψύχων πλασμάτων ὅπως χρησιμοποιῇ ταῦτα δι' ἑαυτόν. Καὶ ὄχι μόνον ἵνα τὰ χρησιμοποιῇ πρὸς διατροφήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην ἀνάγκην. Τὸ συμπέρασμά των δὲ εἶνε ὅτι δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ὄρνιθας ἵνα τίκτωσιν ὠά—μόνον τὰ ὠὰ ἀνέχονται ἐκ τῶν ζωϊκῶν οὐσιῶν καὶ ταῦτα οἱ ὄχι τόσῳ φανατικοί—δυνάμεθα νὰ τρέφωμεν ποίμνια, ἵνα παρέχωσιν ἡμῖν γάλα καὶ βούτυρον καὶ μαλλίον δι' ἐνδύματα, ἀλλὰ πρέπει νὰ γηροκομῶμεν καὶ τὰς ὄρνιθας καὶ τὰς ἀγελάδας καὶ τὰ πρόβατα, οὐχὶ δὲ νὰ θανατώνωμεν ταῦτα ἵνα τραφῶμεν διὰ τῶν σαρκῶν των, ἵνα ὑποδεθῶμεν διὰ τοῦ δέρματος αὐτῶν.

Ἤκουσα ὅτι, ἐνῷ ἐντὸς εὐρυτάτης αἰθούσης συλλόγου ἐκήρυττεν ἔξοχος ῥήτωρ τὰ φυτοφαγικὰ δόγματα, εἷς πιστότερος αὐτοῦ τηρητὴς ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου εἶπεν:

— Ὑμεῖς παραβαίνετε ὅ,τι διδάσκετε! καὶ ἔδειξεν ὡς σῶμα τοῦ ἐγκλήματος τὰ δερμάτινα χειρόκτια καὶ τὰ δερμάτινα ὑποδήματα τοῦ ῥήτορος.

Ἀληθῶς οἱ ἀκριβεῖς τηρηταὶ τῶν ὑψηλῶν θεωριῶν τῆς αἱρέσεως οὐδὲ χειρόκτια δερμάτινα φέρουσι, τοὺς δὲ πόδας περιβάλλουσι δι' ὑποδημάτων ἐξ ἐριούχου, ὧν τὰ πέλματα κατασκευάζονται ἐκ φλοιοῦ δένδρου καὶ φελοῦ.

Κατὰ τὴν ἐν Λειψίᾳ διατριβήν μου εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ γνωρισθῶ καὶ μεθ' ἑνὸς συμπολίτου ἡμῶν φυτοφάγου. Ἦτο νέος χημικός, περατώσας τὰς σπουδάς του ἐν Ἐλβετίᾳ· κατηχηθεὶς ἐν τῇ αἱρέσει ἀπεῖχε πρὸ πενταετίας τῆς κρεωφαγίας. Ἦτο μελαγχρινὸς τόσον, ὥστε προσείλκυε τὰ συμπαθητικὰ βλέμματα τῶν ξανθῶν γερμανίδων, καὶ χαρίεις καὶ ἀγαθὸς καὶ ὁ τακτικώτατος ἄνθρωπος, ὃν ἐγνώρισά ποτε. Ὡς πρὸς τὴν εὐρωστίαν δὲ ὑπερεῖχε πάντων τῶν ἐν Λειψίᾳ Ἑλλήνων σπουδαστῶν. Ἐγευματίζομεν πάντοτε μαζὶ ἐν τῷ ἀπεράντῳ Ἑστιατορίῳ *Παγοράματι*, ὅπου ἐκεῖνει τὴν ἔκπληξιν τῶν ὑπηρετῶν ἀπέχων πάσης ζωϊκῆς τροφῆς καὶ ζητῶν αἴφνης γεώμηλα πεφρυγμένα ἄνευ ὀπτοῦ κρέατος ἢ χορταρικὰ μόνον, καὶ ἔπειτα ὀλίγον τυρὸν ἢ γλύκισμα. Πολλάκις, ἵνα ἀποφύγῃ τοὺς μορφασμοὺς ἢ τὰς ἐρωτήσεις τῶν μᾶλλον προσπετῶν, ἔλεγενεἰς ἐμὲ ἢ εἰς ἄλλον τινὰ τῶν ἁμαρτωλῶν κρεωφάγων νὰ ζητήσωμεν φυτικὰ προσφάγια μετὰ τοῦ κρέατος, τὰ ὁποῖα κατηνάλισκεν αὐτός.

Ἐννοεῖται ὅτι ὑφίστατο τὰ σκώμματα ὅλων ἡμῶν, τὸ δὲ κοινότατον ἦτο νὰ τὸν ἐρωτῶμεν: ἂν ἐβόσκησεν. Ἀλλ' ἠμύνετο θαρραλέως καὶ μετ' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων. Ἤντλει δὲ τοιαῦτα καὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς χώρας φέρων παράδειγμα τοὺς πενεστάτους ἀγρότας ἡμῶν, οἵτινες τρέφονται καθ' ὅλον τὸ ἔτος διὰ φυτικῶν οὐσιῶν, ἀναμένοντες: πανήγυρίν τινα ἢ ἑορτάσιμον ἡμέραν ὅπως ἀπογευθῶσι τεμαχίου γραίας αἰγός. Καὶ ὅμως τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ἔλεγεν, ὅτι εἶνε ἀκμαιότατοι; Ἡ Ἑλλάς, προσέθετεν, εἶνε ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν εἶνε ἀνάγκη ν' ἀποσταλῶσι κατηχηταὶ τῆς φυτοφαγίας· ἐκεῖ ὁ πολὺς λαὸς εἶνε φυ-

τοφάγος. Ἐλησμόνει ὅμως ὁ ἀγαθὸς καταναλωτὴς τῶν ὀσπρίων νὰ εἴπῃ πόσον οἱ κατηχηταὶ αὐτοὶ θὰ ἦσαν χρήσιμοι ἐν τῇ πατρίδι μας, ἵνα διδάξωσιν τὴν πρὸς τὰ ζῶα εὐσπλαγχνίαν· ἵνα διδάξωσιν ἡμᾶς ὄχι ὅτι δὲν δικαιούμεθα ν' ἀφαιρῶμεν τὴν ζωὴν αὐτῶν πρὸς ἴδιον κέρδος, ἀλλ' ὅτι δὲν πρέπει τοὐλάχιστον ζῶντα νὰ τὰ τυραννῶμεν πρὸς ἰδίαν θηριώδη τέρψιν.

Εἶπον ὅτι ὁ ἕλλην φυτοφάγος ἦτο ῥωμαλεώτατος. Δεηγεῖτο ὅτι ἀπὸ πενταετίας δὲν εἶχεν ἀσθενήσῃ, ἐνῷ πρότερον ἦτο ἰσχνὸς καὶ φιλάσθενος, καὶ ὅτι ἅπαξ ἀδιαθετήσας ἐπί τινας ἡμέρας ἀνέρρωσε τάχιστα, χωρὶς νὰ ἐγγίσῃ κρέας μεθ' ὅλας τὰς ἐπιμόνους παρακελεύσεις τοῦ ἰατροῦ. Ἄλλως τῷ εἶνε πλέον ἀδύνατον νὰ γευθῇ κρέατος, διότι καὶ μόνη ἡ ὀσμὴ αὐτοῦ τῷ φέρει ἀηδίαν καὶ ἔμετον. Ὅταν δὲ ἡμεῖς ἐγελῶμεν καταπολεμοῦντες σφοδρῶς τὰ ἐπιχειρήματά του, ὀργιζόμενος προέτεινεν ἂν θέλωμεν νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ διὰ τῶν χειρῶν, ἀφοῦ φρονοῦμεν ὅτι ἡ φυτοφαγία καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀσθενικὸν καὶ ἄναιμον. Ἡ μόνη φιλοδοξία αὐτοῦ εἶνε, νυμφευόμενος γυναῖκα τῆς αἱρέσεως, ν' ἀποκτήσῃ τέκνα, ἅτινα ν' ἀναθρέψῃ διὰ τῆς φυτοφαγίας καὶ περιοδεύων τὴν Ἀνατολὴν μίαν ἡμέραν νὰ ἐπιδείξῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκογενείᾳ τῆς φυτοφαγικῆς διαίτης τάποτελέσματα.

Μία τῶν προσφιλεστάτων ἐν Λειψίᾳ τέρψεων ἡμῶν κατὰ τὰς καλὰς ἡμέρας τοῦ φθινοπώρου ἦτο ἡ ἐν τῷ ποταμῷ Ἕλστερ κωπηλασία. Ἐναυλοῦμεν ἀντὶ ἐλαχίστης τιμῆς ἀκάτιον μετὰ δύο ζευγῶν κωπῶν καὶ ἐναλλὰξ κωπηλατοῦντες μετεβαίνομεν εἰς τὸ χωρίον Κόννεβιτς ἀπέχον περὶ τὴν μίαν ὥραν καὶ ἓν τέταρτον. Ὁ διὰ τοῦ ποταμοῦ πλοῦς εἶνε ἀληθὴς ἀπόλαυσις, διότι ὁ Ἕλστερ διελίσσεται ὡς ἀργυροῦς ὄφις μέσῳ πυκνοῦ δάσους. Ἐκτὸς δὲ τῆς φυσικῆς καλλονῆς ἡ λεμβοδρομία αὐτὴ παρέχει καὶ πλεῖστα ἀπρόοπτα ἐπεισόδια, καὶ χαριεστάτας συναντήσεις ἐν μέσῳ ὕδατι, καὶ συναγωνισμοὺς πρὸς ἀβράς κωπηλάτιδας, ἀληθινὰς Λορελάϊ τῶν γερμανικῶν μύθων. Εἰς δὲ τὸ τέρμα τοῦ ταξειδίου, ἐν τῷ μικρῷ χωρίῳ Κόννεβιτς, εὑρίσκει τις ὑπὸ θερμὴν στέγην καφενείου ἐξαίρετον ζῦθον καὶ ζεύγη γαλανῶν ὀφθαλμῶν αἰδημόνως προσηλωμένα ἐπὶ τῆς βελόνης τοῦ κεντήματος, διότι αἱ γερμανίδες δέσποιναι καὶ δεσποινίδες συνηθέστατα διέρχονται τὸ ἀπόγευμά των ἐν καφενείῳ ἐργαζόμεναι καὶ ζυθοποτοῦσαι.

Ὁ φυτοφάγος φίλος ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τῶν ποταμίων τούτων ἐκδρομῶν, ἃς ἔλεγεν ἀληθῶς συντελεστικὰς εἰς τὴν εὐρωστίαν τοῦ σώματος. Ἦτο δ' ἔξοχος κωπηλάτης, διατελέσας μέλος πολλῶν λεμβοδρομικῶν συλλόγων ἐν Ἐλβετίᾳ· αὐτὸς δ' ἐδίδασκε κ' ἐτελειοποίει ἡμᾶς εἰς τὴν κωπηλασίαν. Καὶ ἐγνώριζεν οὐχὶ ἁπλῶς νὰ κωπηλατῇ ἀλλὰ καὶ θεωρητικῶς νὰ διδάσκῃ περὶ τῆς στάσεως τῆς προσφορωτέρας καὶ τῆς λειτουργίας τῶν μυώνων, προσέτι δὲ καὶ ἐθνολογικῶς ἐξετάζων τὸ θέμα ἐπεδείκνυε πῶς κωπηλατοῦσιν οἱ Νορβηγοί, οἱ Τοῦρκοι καὶ ἰδίως οἱ Οὔγγροι, οἱ μὴ ὑπεγείροντες τὴν κώπην ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ἀλλὰ διαξιφίζοντες ἐλαφρῶς τὸ ὕδωρ πρὸς τὰ ἐμπρός. Ὅταν δ' ἐπρόκειτο νὰ προσπεράσωμεν ἄλλην τινὰ λέμβον ἢ νὰ ἔλθωμεν εἰς ἅμιλλαν προκαλούμενοι, ἀνελάμβανε μόνος τὰς κώπας ὑψῶν τὸ ζήτημα εἰς τὴν περιωπὴν ἐθνικῆς φιλοτιμίας καί, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἡ ἑλληνικὴ ἀξιοπρέπεια ἐξήρχετο ἀλώβητος τοῦ ἀγῶνος. Μετὰ τοιαύτην τινὰ λεμβοδρομίαν ἐπιτυχῆ ὁ καλός μας κυβερνήτης ἐνθουσιῶν ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπομένην θὰ μᾶς παράσχῃ τὸ πρόγευμα εἰς ἓν ξενοδοχεῖον, τὸ ὁποῖον νεωστὶ ἀνεκάλυψεν ἐν Λειψίᾳ. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας ἠρνεῖτο ν' ἀπαντήσῃ. Ἔλεγε δὲ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ μᾶς ἐκπλήξῃ καὶ δὲν μαρτυρεῖ τίποτε ἐκ τῶν προτέρων. Ὡρίσαμεν τόπον συναντήσεως διὰ τὴν ἐπομένην τὸ Γαλλικὸν Καφενεῖον καὶ δὲν ἔλειψε κανείς.

Ὁ φυτοφάγος μᾶς ὡδήγησε τότε εἰς πεπαλαιωμένον οἴκημα, ὁμοιάζον μᾶλλον πρὸς ἐργοστάσιον· μόνον δὲ ὅταν ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς θύρας ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐνοήσαμεν τί ἦτο: ἦτο Ἑστιατόριον Φυτοφάγων. Εἰσήλθομεν μετὰ πολλῆς περιεργίας ἐρευνῶντες τὴν διασκευὴν αὐτοῦ. Τὸ εὕρομεν λιτότατον, πενιχρότατον. Οἱ φυτοφάγοι εἶνε καὶ ἐχθροὶ τῆς πολυτελείας· θεωροῦσι δὲ περιττὰ καὶ πολυτελῆ καὶ αὐτὰ τὰ τραπεζομάντιλα καὶ τὰ χειρόμακτρα. Ἡ μικρὰ ἐπιμήκης αἴθουσα περιεῖχεν ἐπίμηκες τραπέζιον ξύλινον, δωδεκάδα ἑδωλίων ἀπλουστάτων περὶ αὐτό, ἐπ' αὐτοῦ δὲ πινάκια πρόστυχα καὶ ποτήρια ἐκ θολῆς ὑάλου καὶ φιάλας πλήρεις ὕδατος—πρᾶγμα μοναδικὸν ἐν γερμανικῷ ἑστιατορίῳ. Οὔτε εἰκόνας, οὔτε καθρέπτας, τίποτε, τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπασχολῇ τὴν προσοχήν. Οἱ φυτοφάγοι εἶνε πρακτικώτατοι· τί χρειάζονται ὅλα αὐτά; Ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται ἐκεῖ διὰ νὰ φάγῃ, μόνον διὰ νὰ φάγῃ. Εἰς μίαν γωνίαν ὅμως ἐπὶ μικροῦ τραπεζίου εἶδα φύλλα ἔντυπα· ἐπλησίασα καὶ παρετήρησα ὅτι ἦσαν περιοδικὰ τῆς αἱρέσεως καὶ ἐν ἢ δύο ἐγκυκλοπαιδικὰ συγγράμματα. Καμμία πολιτικὴ ἐφημερίς! Ὁ φυτοφάγος φίλος μου δὲν ἠδυνήθη νὰ μὲ πληροφορήσῃ, ἂν ἀποφεύγωσι τὴν ἀνάγνωσιν πολιτικῶν ἄρθρων κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ἐκ φόβου μὴ συντελέσωσι ταῦτα εἰς τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου...

Οἱ μόνοι πελάται τοῦ ἑστιατορίου ἦσαν τρεῖς μέσης ἡλικίας ἄνδρες. Ὠχροί, ἀπεξηραμένοι, ἔκυπτον ἐπὶ πινακίου φακῆς κ' ἐρρόφων βραδέως τὸ χύλωμα. Ἐκαθίσαμεν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς τραπέζης. Ὁ καταστηματάρχης, ἀκμαῖος γέρων κ' εὔχαρις, ἦλθε νὰ μᾶς ὑπηρετήσῃ αὐτοπροσώπως, προέβαλε δὲ ἀπὸ τῆς θύρας καὶ νεαρὰ ὑπηρέτρια, μαγείρισσα ἴσως, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς ὡς κομβιοδόχας καὶ τὰς παρειὰς στρογγύλας καὶ προεχούσας ὡς γεώμηλα.

Ὁ φυτοφάγος τὴν ἠτένισε μετὰ θαυμασμοῦ:

— Κυττάζετε, μᾶς εἶπε, τί θαύματα κάμνει ἡ φυτοφαγία!

— Μάλιστα! ἀπεκρίνατο εἰς τῶν συντρόφων μας, δὲν καμαρώνεις καὶ τὰ μοῦτρα τῶν τριῶν ἐκείνων, ποῦ εἶνε 'σὰν θερμασμένοι.

— Ἄ, αὐτοί, τώρα θὰ ἤρχισαν τὴν φυτοφαγίαν, ὑπέλαβε μετ' ἐξόχου ἑτοιμότητος ἐκεῖνος. Ἀπὸ τὴν κρεωφαγίαν ἔγιναν ἔτσι καὶ ἤλλαξαν τώρα δίαιταν. Μετὰ 5-6 μῆνας νὰ τοὺς ἰδῆς.

— Καλέ, ἐξύρετε τί μοῦ ἐνθυμίζουν μὲ τὰ ξηρά των πρόσωπα καὶ τὴν σιωπηλήν των καὶ εὐλαβῆ στάσιν; προσέθηκε ζωηρὸς ἐξ Ἀθηνῶν σπουδαστής, μοῦ ἐνθυμίζουν τοὺς μακρακιστάς.

Οἱ γέλωτές μας προσείλκυσαν τὰ θολὰ καὶ ἐκπεπληγμένα βλέμματα τῶν τριῶν βωβῶν καὶ εἰς τὰ χείλη των ἐπλανήθη μορφασμὸς ὀργῆς κατὰ τῶν ταραχοποιῶν. Ἡμεῖς δ' ἀνελάβομεν προσπεποιημένον ὕφος ἐμβριθείας κ' ἐζητήσαμεν φαγητὸν παρὰ τοῦ καταστηματάρχου. Εἶχε δύο εἰδῶν ζωμὸν μετ' ὀσπρίων καὶ μετὰ λαχάνων. Ἐξελέξαμεν τὰ ὄσπρια. Οὐδέποτε ἐγεύθην ἀηδεστέρου χυλώματος! Κατέβαλον κόπον πολὺν ὅπως κατορθώσω νὰ ἐλαττώσω τοὐλάχιστον τὸ περιεχόμενον τοῦ πινακίου, ὅπερ ἦτο πλῆρες μέχρι χειλέων, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον· μ' ἔφερεν ἀηδίαν. Τὸ αὐτὸ δὲ ὑπέστησαν καὶ οἱ σύντροφοί μου καὶ μόνος ὁ καλότυχος αἱρετικὸς ὡς ἄλλος Ἠσαῦ ἐνετρύφα κενῶν μακαρίως τὸ ἰδικόν του καὶ πλαταγῶν λαιμάργως τὰ χείλη καὶ τὴν γλῶσσαν. Ἡ δ' ἔλλειψις χειρομάκτρων ἦτο πλέον ἢ αἰσθητή· νὰ ἔχῃ τις τὰ χείλη προσειλημμένα ἐκ τοῦ χυλώματος τῶν ὀσπρίων καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ τὰ σφογγίσῃ;

Τὸν ζωμὸν ἐπηκολούθησαν γεώμηλα βραστὰ καὶ γλύκισμά τι ἀπὸ βατόμορα. Εἶχον δὲ καὶ βούτυρον νωπὸν ἀληθῶς ἐξαίρετον καὶ τυρὸν λαμπρόν. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατό τις νὰ φάγῃ ταῦτα ἄνευ ἄρτου: Καὶ εἶνε ἄρτος πρὸς θεοῦ ἢ πλίνθος τὸ ἄζυμον ἐκεῖνο κατασκεύασμα, τὸ περιέχον ὅλον τὸ ἄλεσμα τοῦ σίτου καὶ ἀγνοῶ τί ἄλλο ἀκόμη! Γάλα δύναταί τις νὰ πίῃ ἀμελγόμενον αὐτοστιγμεὶ ἐκεῖ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἑστιατορίου ἀπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ τρεφομένων ἀγελάδων, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάγῃ τὸ πρωὶ ἢ τὸ ἑσπέρας. Ὑποθέτω δὲ ὅτι αὐτὸ θὰ εἶνε τὸ κάλλιστον ὅλων τῶν προϊόντων τοῦ φυτοφαγείου, διότι κ' ἐν Γερμανίᾳ τὸ ἄδολον γάλα εἶνε σπάνιον, ὅσον ἐν Ἀθήναις.

Ὁ φυτοφάγος ἀμφιτρύων ἐπλήρωσε τὸν λογαριασμὸν ὅλων, ὅστις ἦτο πολὺ οἰκονομικός, διότι τὰ φυτοφαγεῖα ἔχουσι τιμὰς ἐλαχίστας, καὶ ἀπήλθομεν. Ἐν τῇ ὁδῷ ἐκεῖνος ἐκήρυσσεν ὅτι ποτὲ δὲν εἶχε φάγῃ τόσον ἐξαίρετα καὶ ἐξεδήλου διαθέσεις λεμβοδρομικάς. Ἀλλ' ἡμεῖς ἀπεκρούσαμεν δι' ἑνὸς στόματος τὴν πρότασίν του:

— Μὰ ποῦ θὰ ὑπάγετε τέλες πάντων; Ἔχετε δουλειάν;

— Πολὺ σπουδαίαν μάλιστα...

— Τί;

— Πηγαίνομεν νὰ φάγωμεν...

— !!!

Γεωργιος Δροσινης

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Δὲν δύναταί τις νὰ σχηματίσῃ ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου κρίνων ἐκ τοῦ τύπου τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ τὴν σπουδαιότητά του, ἂν δὲν μελετήσῃ εἰδικῶς τὰ κατ' αὐτόν. Ἡ ἰσχὺς τῶν πολιτικῶν Λεσχῶν θὰ παρελύετο, ἐὰν δὲν ἐξυπηρετεῖτο ὑπὸ τοῦ ταχέος αὐτοῦ ἀγγελιοφόρου τῶν ἰδεῶν, τοῦ ἀπανταχοῦ εἰσχωροῦντος. Ὁ τύπος δὲν εἶνε ἡ τετάρτη δημοσία δύναμις, ὡς ἀπεκλήθη, ἀλλ' ἡ πρώτη. Τὴν Ἀγγλίαν κυβερνᾷ ὁ τύπος. Ἐφημερὶς μεγάλη ὡς ὁ *Ἡμερήσιος Τηλέγραφος* ἔχει ἴσην πρὸς τὸν Γλάδστωνα ἰσχύν, οἱ δὲ *Καιροὶ* εἶνε ἰσχυρότεροι τοῦ Κοινοβουλίου.

Ὁ τύπος ἔχει νομοθετικήν τινα πρωτοβουλίαν εἰς ἣν ἀμφότεραι αἱ Βουλαὶ ὑποτάσσονται. Αὐτὸς ἐπιτηρεῖ καὶ ἐξελέγχει τὰ ὑπουργεῖα καὶ ἐξασκεῖ καὶ αὐτῶν τῶν ὑπουργῶν τὰ καθήκοντα· αὐτὸς κατέστη ὁ ἄριστος τῶν πρέσβεων, δικαίως δὲ ἀπεκλήθη ὁ μέγας Ἐξεταστὴς τοῦ Ἔθνους. Αἱ ἐφημερίδες ἀποτελοῦσι λαϊκόν τι κοινοβούλιον, δικαστήριον καὶ σχολὴν ἅμα κριτικῆς ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς, τῆς ἠθικῆς, τῆς θρησκείας, τῆς καλαισθησίας, τοῦ συρμοῦ κτλ. Πρὸς δέ, ἀφοῦ αἱ εἰδοποιήσεις τόσον σπουδαῖαι εἰσὶ συνδεδεμέναι μὲ τὰς ἕξεις τοῦ ἀγγλικοῦ βίου, αὐτὸς εἶνε ὁ μέγιστος τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐμπόρων, καταργήσας μίαν τῶν πληγῶν τῶν ἄλλων χωρῶν: τὴν μεσιτείαν.

Εἰς τί ὀφείλει τὴν ἰσχύν ταύτην, ἣν ἀπέκτησεν ἰδίως μετὰ τὸν μεταρρυθμιστικὸν νόμον τοῦ 1831; Εἰς τὰς ἑξῆς αἰτίας.

Αἱ κομματικαὶ ἐφημερίδες, αἱ ἐφημερίδες τῶν ἀγώνων καὶ τῶν ἀντεγκλήσεων, σχεδὸν ἐξέλιπον. Τὰ ὀπωσοῦν ἀξιολογώτερα τοῦ τύπου ὄργανα, ἠγοράσθησαν ὑπὸ ἑταιριῶν καὶ δὲν ἀνήκουσιν ἀπευθείας εἰς τὸν δεῖνα ὑπουργὸν ἢ βουλευτήν, ἢ εἰς τὴν δεῖνα βουλευτικὴν ὁμάδα. Ἔχουσι μὲν τὴν πολιτικήν των ἀπόχρωσιν, ἀλλ' εἶνε ἐντελῶς ἀνεξάρτητα. Ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ ἰσχύς αὐτῶν. Εἰς δὲ τῶν λόγων τῆς ἀνεξαρτησίας των εἶνε ὅτι οὐδὲν τῶν δημοσιευομένων ἐν αὐτοῖς ἄρθρων φέρει ὑπογραφήν.

Ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἱδρύσατο ἑαυτῷ ὑψηλὴν περιωπὴν διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χρηστότητος. Δικαιοῦται ν' ἀπολαύῃ τοῦ κοινοῦ σεβασμοῦ. Πάντες οἱ δημοσιογράφοι εἶνε ἄνδρες διακεκριμένοι· γινώσκουσι νὰ ἐμπνέωσιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας των ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην καὶ δὲν καταβιβάζουσι τὴν ὑπόληψιν ἀλλήλων δι' ἀπρεπῶν καὶ ἐπιζημίων ἐπιθέσεων. Ἀποφεύγουσι τὰς ἀτομικὰς διαφοράς, διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἱ μονομαχίαι εἶνε ἄγνωστοι. Χάρις εἰς τὸ σύστημα τῶν ἀνταποκρίσεων, ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἀρύεται συνήθως τὰς πληροφορίας ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον καὶ αὐτῶν τῶν ὑπουργῶν, μὴ διατρέχων μάλιστα τὸν κίνδυνον νὰ ἔχῃ πληροφορίας πεπλανημένας ὑπὸ πρίσβεων ἀμαθῶν, ἐπηρεαζομένων ἢ ἐξαπατωμένων. Τὰ κύρια αὐτοῦ ἄρθρα εἶνε τόσοι ὑπουργικοὶ λόγοι. Ἐπιλαμβάνεται πασῶν τῶν σοβαρῶν ζητημάτων, πραγματεύεται αὐτὰ ἐξ ἀνωτέρας ἀπόψεως, τὰ ἐξυψοῖ, κάμνει τὴν χώραν νὰ ἐνδιαφέρηται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τὰ ἐπιβάλλει εἰς τοὺς νομοθέτας. Εἰς τὸν τύπον ὀφείλεται ὁ ὑπὲρ τοῦ νόμου τῶν σιτηρῶν ἀγών, ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρας συναλλαγῆς καὶ πᾶσαι περίπου αἱ μεγάλαι μεταρρυθμίσεις.

Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ τύπος διωργάνωσε τὴν Ἀγγλίαν, ἐν τῇ ἐπιτελέσει μάλιστα τοῦ ἔργου τούτου ἀνεῦρε τὴν ἰδίαν ἰσχύν.

Ὁ σὶρ Ῥοβέρτος Πὶλ ἔλεγε συχνάκις ὅτι ἔχων τὴν ὑποστήριξιν τοῦ τύπου ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ τὴν Βουλὴν νὰ τὸν ῥίψῃ ἂν ἐτόλμα.

Ποσάκις οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ βουλευταὶ παρέλαβον ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν *Καιρῶν* τὴν πολιτικὴν ἣν ὤφειλον ν' ἀκολουθήσωσι εἰς τὰ στοιχεῖα τῶν ἀγορεύσεών των! Πολλοὶ ῥήτορες τὴν ἐπαύριον τῶν ἐν τῇ Βουλῇ λόγων των πυρετωδῶς ἀνοίγουσι τὰς πρωϊνὰς ἐφημερίδας διὰ νὰ ἴδωσι τὴν γνώμην αὐτῶν.

Εἰς τὸν τύπον ὀφείλεται μία τῶν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον ἐκδρομῶν καὶ τὸ ταξείδιον τοῦ Στάνλεϋ διὰ τῆ. Ἀφρικῆς (*Ἡμερήσιος Τηλέγραφος*). Εἰς αὐτὸν ὀφείλονται αἱ ὑπόνομοι τοῦ Λονδίνου κατασκευασθεῖσαι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου τῶν *Καιρῶν*, ὧν ἐπιμελείᾳ ἐγένετο μελέτη ἐπὶ τρία ἔτη τῶν ὑπονόμων πασῶν τῶν μεγαλοπόλεων τῆς Εὐρώπης· ἡ ἀκριβὴς γνῶσις περὶ τῆς θέσεως τῶν Ῥώσσων ἐν Ἀσίᾳ, ὅπου τὰ *Ἡμερήσια Νέα* ἔπεμψαν εἰδικὸν ἀνταποκριτήν· ἡ προαγγέλλουσα τὸν κίνδυνον κραυγὴ ἣν ἐξέπεμψεν ὁ *Ἡμερήσιος Τηλέγραφος* ἕνεκα τῆς προελάσεως τῶν Ῥώσσων εἰς Χεράτην καὶ ἡ αἰφνιδία ἐξέγερσις τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ Ὑπουργείου· ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Σουακείμ, οὗ τὴν κατασκευὴν συνεβούλευσεν ἡ ἰδία ἐφημερίς· ἡ μελέτη τῆς Τύνιδος γενομένη δαπάνῃ τῆς *Σημαίας*· ἡ ἀκριβὴς ἔκθεσις τῶν ἐκ τοῦ λιμοῦ ἐν Ἰνδίαις γενομένων ἀπωλειῶν ἐξ ἧς ἠναγκάσθη ὁ Γλάδστων νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν τύπον καὶ νὰ ἐπεμβῇ. Δὲν ἀναφέρω ἄλλα.

Ἐν καιρῷ πολέμου πρὸ πάντων ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἔχει ἰσχὺν φοβερόν. Οἱ *Καιροὶ* ἐγένοντο ἀφορμὴ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου. Αἱ ἐξουσίαι τοῦ Κράτους ἐδίσταζον νὰ ἐγκρίνωσι τὴν ἀδεξίαν τοῦ Γλάδστωνος διαγωγήν· ἀλλ' οἱ *Καιροὶ* ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τοῦ πολέμου καὶ ὁ πόλεμος ἀπεφασίσθη τὴν ἐπαύριον. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἐν λόγῳ φύλλου ἐπὶ τῆς χώρας ὑπῆρξε δικτατορική, ὑπερέβαλλε δὲ τὴν τῶν δύο Βουλῶν. Τὸ ὑπουργεῖον ἀνετράπη. Ὁ ἀρχιστράτηγος λόρδος Ῥάγκλαν ἐδέησε νὰ συνεννοῆται μετὰ τοῦ κ. Ῥῶσσελ, πρώτου ἀνταποκριτοῦ τῆς ἐφημερίδος. Ὁ ἀνταποκριτὴς οὗτος διῴκησε αὐτόχρημα τὴν χώραν καὶ παρέσχεν εἰς τοὺς *Καιροὺς* ὑπεροχὴν ἐπὶ πασῶν τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Κράτους καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος.

Αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἥκιστα συλλογίζονται περὶ τῆς δαπάνης εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις. Αἱ κυβερνήσεις ὡς ὑποκείμεναι εἰς τοὺς περιορισμοὺς τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀδυνατοῦσι νὰ συναγωνισθῶσι μετ' αὐτῶν. Δι' ἓν τηλεγράφημα πληρώνουσιν ἐνίοτε ἀπὸ 300 μέχρι 800 λιρῶν στερλινῶν (7500 μέχρις 20000 φράγκων) μόνον καὶ μόνον ὅπως ἔχωσι τὸ προνόμιον νὰ τὸ διαβιβάσωσι πρὸ τῶν προξένων, τῶν πρέσβεων καὶ τῶν στρατηγῶν.

Πρό τινος αἱ ἐφημερίδες δὲν ἦσαν αἱ ἡγήτριαι, ἀλλ' οἱ διερμηνεῖς τῆς κοινῆς γνώμης. Πλὴν ἀφ' ὅτου ὁ τύπος κατέστη ἀνεξάρτητος, καὶ δὲν ὑρίσταται οὐδὲ τοῦ Κοινοβουλίου, οὐδὲ τῆς κυβερνήσεως τὴν ἐπιρροήν, ἀνέλαβε τὴν ἔνδοξον εὐθύνην τοῦ διευθύνειν τὴν κοινὴν γνώμην, ἀποβλέπων δέ τις εἰς τὴν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ φάλαγγα τῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν δὲν δύναται νὰ τῷ διαμφισβητήσῃ τὴν ἰδιότητα τοῦ σκαπανέως καὶ τοῦ προδρόμου.

Ὅπως γείνῃ τις δεκτὸς καὶ καταστῇ συνεργάτης μιᾶς τῶν μεγάλων ἐφημερίδων, διότι μόνον περὶ τοῦ ἐξέχοντος τύπου λαλῶ καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ἑκατοστύων τῶν ἡμεροβίων μικρῶν φύλλων, ὀφείλει νὰ ἔχῃ κατακτήσῃ πρότερον θέσιν ἐπιφανῆ ἀναμιγνυόμενος εἰς τὰς φιλολογικάς, πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς διαμάχας· πρέπει νὰ εἶνε διάπρεπής μεταξὺ τῶν διαπρεπῶν, μέγας μεταξὺ τῶν μεγάλων.

Πάντα τὰ εἰς τὴν Βουλὴν παρουσιαζόμενα ζητήματα συζητοῦνται πρότερον καὶ κρίνονται παρὰ τῶν ἐφημερίδων. Ὁ τύπος ἀναλαμβάνει νὰ παρουσιάζῃ αὐτὰ ἕτοιμα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Πᾶσα ἐγειρομένη ἐπὶ νέου τινὸς νόμου συζήτησις εἶνε καθαρὰ ἀναδημοσίευσις τῶν μελετῶν ἃς οἱ μεγάλοι ἡγέται τοῦ τύπου ἐδημοσίευσαν εἰς διαφόρους ἐφημερίδας.

Διπλῆ εἶνε ἡ ἐπίδρασις τοῦ τύπου τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐπὶ τῶν πολιτευομένων. Ἐξ αὐτοῦ πᾶς πολιτευόμενος εἰδοποιεῖται καὶ διαφωτίζεται καθ' ὃν χρόνον αἱ ἐφημερίδες διαπλάττουσι τὴν ἰδέαν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ συντάττουσι τὰς φάλαγγας αὐτῶν διὰ τὸν ἐπικείμενον πολιτικὸν ἀγῶνα. Ἐξ αὐτοῦ ὑπολογίζει τὴν ἰσχὺν ἑκάστου τῶν ῥευμάτων τῆς κοινῆς γνώμης. Ὑφίσταται καὶ αὐτὸς τὴν προσέλκυσιν ὡς πᾶσα ἡ χώρα, εἶτα δὲ παρὰ τοῦ τύπου ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβὴν τῆς ὑποταγῆς του.

Ὁ τύπος κατήργησε τὸν ἀπόκρυφον βίον τῶν Αὐλῶν, τῶν Κοινοβουλίων, τῶν πρεσβειῶν, τῶν Τραπεζῶν κλπ. Τὰ πάντα τελοῦνται νῦν ἐν πλήρει ἡμέρᾳ· τὰ πάντα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς θηρευτὰς τῶν εἰδήσεων τῶν ἐφημερίδων. Καὶ αὐτὰ τὰ τόσον μισητὰ ἐν Λονδίνῳ ἐλαφρὰ φύλλα ἔχουσιν ὡσαύτως τὴν ἠθικοποιητικὴν αὐτῶν ἐπίδρασιν, ὅπως αἱ πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ σάτυραι τῶν σατυρικῶν φύλλων. Ὀφείλομεν δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἔχει περισσοτέραν εὐθυκρισίαν καὶ καλαισθησίαν παρὰ τὸ δημόσιον.

Τὸ μονοπώλιον τοῦ ἄγειν τὴν κοινὴν γνώμην, δὲν ἀνήκει ὅμως πλέον ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς μεγάλας ἐφημερίδας τοῦ Λονδίνου. Ἑκάστη πόλις ἣν ἔχει τὰς καθημερινὰς αὐτῆς ἐφημερίδας, αἵτινες ἀκολουθήσασαι τὸ παράδειγμα τῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτευούσης ἐγένοντο σεβασταὶ καὶ ἀπέκτησαν κῦρος παρὰ τῷ κοινῷ. Ὁ ἐπαρχιακὸς τύπος εἶνε πλούσιος καὶ ἔχει ἀκριβεῖς περὶ τῶν συμβαινόντων πληροφορίας ὅπως καὶ ὁ τοῦ Λονδίνου. Ὁ *Φύλαξ τῆς Μαγκεστρίας* λόγου χάριν διανέμει περὶ τὸ ἓν ἑκατομμύριον κερδῶν κατ' ἔτος εἰς τοὺς μετόχους του καὶ ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς *Καιροὺς*. Ἡ ἐπιρροὴ ἄρα τῶν ἐφημερίδων τοῦ Λονδίνου ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἠλαττώθη, ἀφ' ὅτου μάλιστα οἱ πολιτευόμενοι φεύγοντες τὴν πολὺ ἀποκλειστικὴν καὶ πολὺ στάσιμον ἀτμόσφαιραν τῶν πολιτικῶν λεσχῶν ἀποτείνονται ἀπευθείας πρὸς τὴν χώραν, ἀντὶ δὲ νὰ ὑπαγορεύωσι πρὸς αὐτὴν τοὺς χρησμούς των, ἐμπνέονται ἐκ τῶν πραγματικῶν αὐτῆς ἀναγκῶν.

Οἱ ἐξέχοντες δημοσιογράφοι γίνονται δεκτοὶ μετὰ πολλῆς τιμῆς εἰς τὴν ἐκλεκτὴν κοινωνίαν, προσκαλοῦνται δὲ παρὰ τῶν μάλιστα σημαινόντων ἀτόμων καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὴν ἐξοχήν. Συχνάκις ζητεῖται καὶ γίνεται ἀσπαστὴ ἡ γνώμη των. Ὁ Ἄγγλος δημοσιογράφος εἶνε ἀμερόληπτος, ἀνεξάρτητος, σπανιώτατα ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ τῆς προσωπικῆς φιλίας ἢ ὑπὸ τῶν κοινωνικῶν ὠφελημάτων. Μόνον αἱ περὶ τῶν ἐκλύτων ἠθῶν ἀσχολούμεναι ἐφημερίδες ἐξήγειραν τὴν ἔχθραν μερίδος τινὸς τοῦ δημοσίου, ἥτις ἔχει εὐλόγους ἀφορμὰς νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν φιλοπερίεργον δημοσιογραφίαν, καὶ ἥτις προσεπάθησε νὰ ἐξεγείρῃ κατ' αὐτῶν τὴν κοινὴν γνώμην.

Ὁ τύπος ἐν Λονδίνῳ χαίρει ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν· ἔχει ὅμως τὴν καλαισθησίαν καὶ τὴν φρόνησιν νὰ μὴ ποιῆται κατάχρησιν τοῦ δώρου τούτου. Εἰς τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ὑπόκεινται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μόναι αἱ ἐπιζητοῦσαι τὸ σκάνδαλον ἐφημερίδες, διὰ τὰς ὁποίας ἡ καταδίωξις χρησιμεύει ὡς ἀφορμὴ ἐπιδείξεως πρὸς διάδοσιν.

Τὴν ἀνάγκην τῆς τοιαύτης ἐλευθεροτυπίας ἐξαίρετα διετύπωσεν ὁ Βλάκστων διὰ τοῦ ἑξῆς ἀποφθέγματος: «Τὸ ὑποβάλλειν τὸν τύπον ὑπὸ τὴν περιοριστικὴν ἐξουσίαν τῆς λογοκρισίας ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ὑποβάλλειν πᾶσαν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ φρονήματος ὑπὸ τὰς προλήψεις ἑνὸς μόνου ἀνδρός, καθισταμένου δικαστοῦ αὐθαιρέτου καὶ ἀλανθάστου ἐπὶ παντὸς ἀμφισβητουμένου ζητήματος».

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Χ*

ΗΘΙΚΗ ΑΛΓΕΒΡΑ

Εἰς πολλὰς τοῦ βίου ἡμῶν περιστάσεις παρίσταται ἀνάγκη νὰ λάβωμεν ἀπόφασίν τινα σπουδαίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε εὐχερές, διότι πολλὰ ἔχομεν καὶ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ ἐπιχειρήματα, ἀνάγκη δὲ μετὰ τὴν ἐνδόμυχον διάσκεψιν νὰ καταλήξωμεν εἰς ὁριστικόν τι συμπέρασμα. Ὁ διάσημος διὰ τὸ πρακτικὸν αὐτοῦ πνεῦμα Βενιαμεὶν Φραγκλῖνος, ἀφῆκεν ἐπιστολὴν πρὸς φίλον του ἐπωνυμουμένην *Ἠθικὴ Ἄλγεβρα ἢ τρόπος τοῦ λύειν τὰ ἀμφίβολα ζητήματα*, δι' ἧς παραγγέλλει νὰ μεταχειριζώμεθα πρὸς ἐπίλυσιν τῶν πρακτικῶν προβλημάτων τοῦ καθημέραν βίου τὴν ἐν χρήσει πρὸς λύσιν τῶν χρηματικῶν ζητημάτων τεχνητὴν μέθοδον. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει ὡς ἕπεται:

«Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἥτις ἔχει τόσον μεγάλην σημασίαν δι' ὑμᾶς, δὲν δύναμαι, ἀγνοῶν πρὸ πολλοῦ τὸ πρᾶγμα, νὰ ἐκφράσω τὴν γνώμην μου καὶ νὰ σᾶς εἴπω τί πρέπει ν' ἀποφασίσητε. Ἀλλὰ δύναμαι νὰ σᾶς εἴπω πῶς πρέπει ν' ἀποφασίσητε ὑμεῖς ὁ ἴδιος. Ὅταν παρουσιάζηται περίπλοκός τις περίπτωσις, εἶνε δυσεπίλυτος πρὸ πάντων διότι πάντες οἱ λόγοι τοῦ *ὑπὲρ* καὶ *κατὰ* δὲν παρουσιάζονται ἀμέσως ἢ ταὐτοχρόνως εἰς τὸ πνεῦμα, ἀλλ' οἱ μὲν ἐμφανίζονται πρῶτοι, οἱ δ' ἄλλοι ἔρχονται μετ' αὐτοὺς ἀποδιώκοντες τοὺς προηγουμένους. Ἐκ τούτου τὰ ἐν νῷ φερόμενα καὶ ἐγκαταλειπόμενα σχέδια, ἡ ἀβεβαιότης καὶ οἱ δισταγμοί.

Ὅπως ἐξέλθῃ τις τῆς τοιαύτης δυσαρέστου καταστάσεως ἰδοὺ ποίαν μέθοδον προτείνω· ἄς διαιρέσῃ ἐν φύλλου χάρτου εἰς δύο μέρη, ἄς ἐπιγράψῃ εἰς τὸ ἓν μέρος *ὑπὲρ* καὶ εἰς τὸ ἕτερον

κατὰ, εἶτα δὲ κατὰ τὰς δύο ἢ τρεῖς τοῦ δισταγμοῦ ἡμέρας ἃς σημειοῖ εἰς τὴν οἰκείαν στήλην τὰ *ὑπὲρ* ἢ *κατὰ* ἐπιχειρήματα, καθ' ὅσον ἔρχονται εἰς τὸ πνεῦμά του. Ἀφ' οὗ δὲ συνενώσῃ αὐτὰ ὑπὸ τὰ ὄμματά του οὕτω, ἃς προπαθήσῃ νὰ τὰ ἐκτιμήσῃ κατ' ἀξίαν, καὶ εἶτα ἃς ἐξαλείψῃ τοὺς ἀνταναιρουμένους λόγους, οἵτινες ἔχουσιν ἴσην ἀξίαν. Ἂν εὑρίσκῃ ἕνα λόγον *ὑπὲρ* ἐξισούμενον πρὸς δύο *κατὰ*, ἃς ἐξαλείψῃ τοὺς τρεῖς. Ἂν δύο λόγοι *κατὰ* ἐξισοῦνται πρὸς τρεῖς λόγους *ὑπὲρ*, ἃς ἐξαλείψῃ τοὺς πέντε. Οὕτω δὲ θέλει εὕρῃ πρὸς ποῖον μέρος δέον νὰ κλίνῃ ἡ πλάστιγξ. Καὶ ἂν μετὰ μιᾶς ἢ δύω ἡμερῶν ἀνακωχὴν οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐπιχείρημα *ὑπὲρ* ἢ *κατὰ* παρουσιασθῇ, κατάδηλον εἶνε τὸ ἀποφασιστέον. Εἰ καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκτιμήσῃ τις μετ' ἀλγεβρικῆς ἀκριβείας τοὺς ὑπὲρ ἢ κατὰ λόγους, ἐν τούτοις νομίζω ὅτι ὅταν παρατάξῃ, συγκρίνῃ πάντας τοὺς λόγους, θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐξενέγκῃ λελογισμένην ἀπόφασιν. Πραγματικῶς ἐγὼ ὠφελήθην πολὺ μεταχειρισθεὶς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐξισώσεως, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐπικληθῇ *Ἠθικὴ Ἄλγεβρα*.»

Ἡ τοιαύτη μέθοδος, ἐπάγεται ὁ συγγραφεύς ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα τ' ἀνωτέρω, ἂν διά τινων τεχνητῶν μεθόδων βοηθῇ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν μόρφωσιν γνώμης τινός, δὲν εἶνε ἀξία περιφρονήσεως. Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν θὰ ἐξετέλει τὰς προόδους δι' ἃς ἐναβρυνόμεθα σήμερον ἄνευ τῆς βοηθείας τοιούτων μέσων. Τηλικαύτην δ' ἔχω περὶ τούτου πεποίθησιν, ὥστε θὰ προτείνω κ' ἐγὼ ἄλλην τινὰ μέθοδον ὅπως ἀποφασίζῃ τις περὶ τοῦ πρακτέου ἐν δυσχερέσι περιστάσεσι. Ἡ μέθοδος αὕτη προσιδιάζει εἰς τὴν ἀδυναμίαν ἡμῶν, εἰς τὴν ὀλιγίστην ἀντίστασιν ἣν ἀντιτάττομεν κατὰ τοῦ τελευταίου παρουσιαζομένου ἐπιχειρήματος.

Ὑποθέτω ὅτι ἔχομεν χρόνον τινὰ ὅπως ἀποφασίσωμεν πότερον ἐκ δύο τινῶν νὰ πράξωμεν, ἃς εἴπωμεν ἕνα μῆνα τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν, καὶ ὅτι ἑκάστην ἡμέραν σχηματίζομεν ἀντιφατικὰς περὶ τοῦ πρακτέου ἰδέας. Δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἐξισωτικὴν μέθοδον τοῦ Φραγκλίνου, ἥτις ἔχει τὰ ἰδιαίτερα αὐτῆς πλεονεκτήματα ἀνεξαρτήτως τῆς γενικῆς μεθόδου. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐπεθύμουν ἑκάστην ἑσπέραν νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἡμέρας καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἐνδιασκέψεως νὰ διατηρῶμεν τὴν ἀνάμνησιν ταύτην. Θὰ συμβῇ ἡμέρας τινὰς νὰ ἐπέλθωσιν εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐπιχειρήματά τινα, τὰς δ' ἀκολούθους ἡμέρας ἄλλα ἐπιχειρήματα νὰ φανῶσιν ἰσχυρότερα. Ἂν ὁρίσωμεν χρόνον τινὰ πρὸς ἐνδιάσκεψιν, θὰ μειώσωμεν τὰς τυχαίας περιπτώσεις, αἵτινες δύνανται νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπιβλαβῶς εἰς τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐπιχειρημάτων· μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς προθεσμίας ἀρκεῖ μόνον ν' ἀθροίσωμεν τὰς ἐντυπώσεις ἑκάστης ἡμέρας ὅπως ἴδωμεν αἱ ὑπὲρ ποίας ἀποφάσεως ὑπερισχύουσιν. Ἂν ἡ σύγκρισις αὕτη φέρῃ ὡς ἀποτέλεσμα εἴκοσι λόγους κατὰ δέκα ἢ δέκα ἐννέα κατὰ δώδεκα, ἡ ἀπόφασις ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ εἶνε καλή· ἀλλ' ἂν εἶνε δεκαπέντε κατὰ δεκαέξ, μένομεν ἀμφίρροποι πάλιν, εἰ καὶ *ὑπὲρ* ἢ *κατὰ* ἀποφασίζοντες, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δὲν θέλομεν πράξῃ μέγα λάθος.

Ἐν ἑνὶ λόγῳ ἡ μέθοδος ἡμῶν συνίσταται εἰς τὴν ἐκτίμησιν πασῶν τῶν καταστάσεων τοῦ πνεύματος δι' ὧν διερχόμεθα. Ὅταν διστάζωμεν περὶ τῆς ἐκλογῆς ἐπαγγέλματός τινος, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον συμφωνεῖ πρὸς τὰς περιστάσεις, πρὸς τὴν σωματικὴν καὶ διανοητικὴν ἡμῶν ἰδιοφυΐαν, τοῦτο δὲ δὲν γίνεται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Καὶ ὅταν δ' ἔτι ἡ ἐν ἡμῖν διάσκεψις διαρκῇ ἑβδομάδας, μῆνας, τὸ πνεῦμα πιθανὸν νὰ μὴ προσάγῃ πιστῶς τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐντυπώσεις καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃ οὕτω ἔρμαιον τῆς τελευταίας. Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου τούτου συμβουλεύω νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν μέθοδον, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ ἀναμμνήσκεσθαι καὶ ἀθροίζειν τὰς μεμονωμένας ἀποφάσεις. Ἡ μέθοδος αὕτη ἔχει προσέτι τὸ πλεονέκτημα, ἀναγκάζουσα νὰ ἐξετάζωμεν περιοδικῶς τὰς δύο ἐπόψεις ζητήματός τινος, νὰ ἐμποδίζῃ ἡμᾶς τοῦ νὰ λησμονῶμεν τὰς περὶ ἑκατέρας σκέψεις ἡμῶν, αἵτινες ἄλλως θὰ ἐξέφευγον τοῦ πνεύματός μας. Ὥστε ἡ ἀπόφασις ἡμῶν καθίσταται τότε ἐντελῶς ἠτιολογημένη.

Κ.

Ἀνταποκριτὴς τοῦ «Νεολόγου» τῆς Κωνσταντινουπόλεως διελθὼν ἐπ' ἐσχάτων τὴν Βουλγαρίαν, καὶ ἐπιστέλλων πρὸς τὴν ἐφημερίδα ταύτην τὰς ἐντυπώσεις του, περιγράφει διὰ τῶν ἑπομένων τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἐκείνης. Ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὰ ὀλίγα ταῦτα, ἵνα ἴδωσιν οἱ Ἕλληνες ἀναγνῶσται ἡμῶν πῶς παρασκευάζει τὸ μέλλον τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὁ πρὸς ἡμᾶς ἀντίζηλος ἐκεῖνος λαὸς ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Δίβρου. Σημειωτέον ὅτι ὁ εἰρημένος ἀνταποκριτὴς δεικνύεται ἐν ἄλλοις ἥκιστα συμπαθῶν τοῖς Βουλγάροις.

ΠΩΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

Διηρχόμεθα λοφίσκους, κοιλάδας, πεδιάδας καλλιεργημένας, δροσερὰς, καταφύτους, ἀποπνεούσας ἐργασίαν καὶ φιλοπονίαν. Ὁ βουλγαρικὸς λαὸς εἶνε λίαν ἐργατικὸς καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην δὲν ἔχει τις ἢ νὰ συγχαρῇ αὐτῷ. Πρὸ ὀκταετίας αἱ ἐκτάσεις αὗται ἦσαν ἥκιστα καλλιεργημέναι, ὡς μοὶ ἐβεβαίωσε συνεπιβάτης διελθὼν τότε τὴν χώραν, ἐνῷ νῦν παρουσιάζουσι τὸ ὡραιότερον θέαμα τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας. Εἶναι τοιαύτη ἡ ἀλήθεια· δὲν ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσι πολλοὺς διδασκάλους, οὐδὲ πολλοὺς μαθητάς, δὲν ἔχουσιν ἀκόμη πανεπιστήμια, οὐδὲ μουσεῖα, οὐδὲ πολυτεχνεῖα, ἀλλ' ἔχουσι γεωργίαν, ἥτις ἴσως ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ τὴν κρηπίδα ἑκάστης χώρας. Ἀντὶ δὲ νὰ κάθηνται καὶ συζητῶσιν ἐὰν εἰς τὰ σχολεῖα πρέπῃ νὰ εἰσαχθῇ τὸ γερμανικὸν σύστημα ἢ δὲν εἰξεύρω ποῖον ἄλλο σύστημα, αὐτοὶ τὰς κυριακὰς ἐγκαταλείπουσι τὸ ἄροτρον ἵνα λάβωσι τὸ ὅπλον. Ἦτο κυριακὴ πράγματι, καὶ ἐκ τῶν χωρίων δι' ὧν διηρχόμην οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπον ἢ χωρικοὺς γυμναζομένους. Ὀλίγον παρακάτω τὰ ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ξηραινόμενα χόρτα ἀπετέλουν στοιβάδας... Προπαρασκευάζονται! Φαίνεται τοῦτο δι' ὅλων τῶν πράξεών των· σπουδή, πυρετώδης σπουδή, κατέλαβεν αὐτούς. Ζωηροί, εὔθυμοι, πλήρης ὑγείας, ἐξερχόμενοι τῶν ἐκκλησιῶν μετὰ ζέσεως, μετὰ χαρᾶς, ἔσπευδον εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ χωρίου των ἵνα ἐκγυμνασθῶσιν ὅλοι, καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες. Τὸ δὲ θέαμα τοῦτο τῆς φιλοπατρίας μετὰ τοῦ θεάματος τῶν καταφύτων καὶ κατεσπαρμένων κοιλάδων των, τῶν μεταβληθεισῶν εἰς κήπους διὰ τοῦ ἱδρῶτος ἡμερησίας ἐργασίας, ἐλκύει τὴν συμπάθειαν τοῦ ὁδοιπόρου ὅσον καὶ ἂν ἦναι οὗτος ἥκιστα διατεθειμένος νὰ συμπαθήσῃ πρὸς τὴν καλουμένην Βόρειον Βουλγαρίαν. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἐπεθύμησα καὶ ἐγώ, ὡς ἄλλοτε ἐπεθύμησεν ὁ ψάλτης τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα εἰ δυνατὸν εἶχον βροντώδη φωνὴν δυναμένην νὰ διαπεράσῃ ὄρη καὶ θαλάσσας καὶ ἀνερχόμενος ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ **πατρίου** (ὦ! πικρὰ εἰρωνία) Αἵμου, ἀνακράξω δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων μου πρὸς τοὺς ἐν ταῖς πλατείαις τῆς Ὁμονοίας καὶ τοῦ Συντάγματος σαλακωνευομένους!

— Αἴ! σεῖς ἐκεῖ κάτω.....ἐδῶ ἐργάζονται!

Καὶ ἀπὸ ἐκπλήξεως μεταπίπτω εἰς ἔκπληξιν, διότι ἤδη ἀπὸ πέντε ὡρῶν σιδηροδρομικὴ ἁμαξοστοιχία μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ταχύτητος συρομένη δὲν διέρχεται παρὰ τοιούτους κήπους εἰς οὓς ἀνθεῖ ὡς ἀειθαλὲς ἄνθος ἡ βουλγαρικὴ φιλοπονία. Ἐὰν δ' εἶχον τὴν δύναμιν νὰ σταματήσω τὴν ἀτμομηχανὴν ἤθελον πράξει τοῦτο εὐχαρίστως ἵνα κράξω τὸν πρῶτον τυχόντα χωρικὸν καὶ θλίβων τὴν τυλώδη του χεῖρα εἴπω αὐτῷ!

— Εἰς ἄσπονδος ἐχθρὸς εἰλικρινῶς σᾶς συγχαίρει.

ΟΙΚΙΑΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΓΚΑΥΜΑΤΩΝ

Τὰ ἐγκαύματα τοῦ σώματος δὲν προκαλοῦσι πάντοτε καὶ τραύματα ἢ ἐξελκώσεις. Ἐνίοτε καιομένου μέρους τινὸς τοῦ σώματος ὑπὸ φλογὸς ἢ ἄνθρακος πεπυρακτωμένου ἢ σιδήρου παράγεται μόνον ἐρυθρότης τις καὶ πόνος. Ἡ ἐρυθρότης αὕτη γεννᾶται ἐξ ἰσχυρᾶς ἀνευρύνσεως τῶν μικρῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τοῦ δέρματος καὶ ἑπομένως πρὸς θεραπείαν δέον νὰ ἐφαρμόζωμεν πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς σύσπασιν τῶν ἀγγείων, εἰς ἐξώθησιν τοῦ αἵματος ἀπ' αὐτῶν καὶ εἰς καταπράϋνσιν τῶν πόνων. Τοιαῦτα δὲ μέσα εἶνε ἡ ἡσυχία τοῦ μέλους ὅπερ ἐκάη, ἡ πίεσις αὐτοῦ δι' ἐλαφροῦ ἐπιδέσμου, ἡ ἐπίθεσις ψυχρῶν ἐπιθεμάτων ἀδιακόπως ἀνανεουμένη καὶ ἡ ὑψηλὴ τοποθέτησις τοῦ μέλους, ἐὰν τοῦτο εἶνε χεὶρ ἢ ποῦς.

Ἐὰν διὰ τῆς καύσεως ἐγεννήθησαν φυσαλίδες, νύσσωμεν αὐτὰς διὰ καθαρᾶς βελόνης, ὅπως ἐκχυθῇ τὸ ὕδωρ καὶ καταπέσῃ τὸ ὑψωθὲν δέρμα. Τούτου δὲ γενομένου, ἐπιδέσμεν τὴν κεκαυμένην χώραν δι' ἀντισηπτικοῦ ἐπιδέσμου ἐπιθέτοντες βάμβακα ἢ μοτὸν ἐμβεβαπτισμένον ἐν διαλύσει φανικοῦ ὀξέος ἐν ὕδατι (1-2 τοῖς ἑκατόν). Τὸ αὐτὸ πράττομεν καὶ ὅταν τὸ ἔγκαυμα ἤνοιξεν ἀληθεῖς πληγάς. Ἐὰν ἡ καῦσις ἦτο τόσῳ ἰσχυρά, ὥστε τὸ κεῖν μέρος φαίνεται μέλαν καὶ νεκρὸν καὶ ὅμοιον πρὸς ἄνθρακα, ἐπιθέτομεν θερμὰ καταπλάσματα, ὅπως ταχύτερον ἀποχωρίσωμεν τὴν νεκρωθεῖσαν χώραν ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς.

Ὁ κίνδυνος ὅμως κατὰ τὰ ἐγκαύματα δὲν ἔγκειται μόνον εἰς τὴν κατάστασιν τῶν τραυμάτων, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὸ μέγεθος τῆς τετραγωνικῆς ἐπιφανείας ἣν κατέχει ἡ καεῖσα χώρα. Ἐὰν ἐκάη τὸ $^1/_3$ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὁ θάνατος εἶνε βέβαιος ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν ἢ ἡμερῶν, εἶνε δὲ ὅλως ἀδιάφορον ἂν τὸ ἔγκαυμα συνίσταται εἰς ἐπιπολαίαν τινὰ ἐρυθρότητα ἢ ἂν ἤνοιξε βαθείας πληγάς. Ἐάν τις π.χ. καύσῃ τὴν χεῖρα του μέχρις ἀπανθρακώσεως, οὐδόλως διατρέχει μέγαν κίνδυνον· ἐὰν ὅμως καύσῃ τὸν κορμὸν αὐτοῦ μέχρις ὀμφαλοῦ οὐχὶ βαθέως ἀλλὰ μέχρις ἐρυθρότητος τοῦ δέρματος, ὁ θάνατος θὰ ἐπέλθῃ ἀφεύκτως. Οὕτω ἐννέα ἠθοποιοὶ τοῦ Κολοσσαίου ἐν Μονάχῳ ἀπέθανον καέντες πρό τινων ἐτῶν, καίτοι τὰ ἐγκαύματα αὐτῶν ἦσαν λίαν ἐπιπόλαια καὶ οἱ ἰατροὶ καὶ νοσοκόμοι παρέσχον εἰς αὐτοὺς τὰς μεγαλειτέρας περιποιήσεις.

Οἱ οὕτω καιόμενοι περιπίπτουσιν εἰς ἥσυχον καταπόνησιν τῶν δυνάμεων, ἡ καρδία αὐτῶν πάλλουσα ἀδιακόπως ἀσθενέστερον παύεται τέλος ἐντελῶς. Κυρία δὲ ἀφορμὴ τοῦ θανάτου εἶνε ἡ κατάπαυσις τῆς λειτουργίας τόσῳ μεγάλης ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, ἕνεκα τῆς ὁποίας πολλαὶ οὐσίαι αἵτινες ἄλλως θὰ ἐξήρχοντο διὰ τῆς διαπνοῆς, μένουσιν ἐντὸς τοῦ αἵματος καὶ δηλητηριάζουσιν αὐτό. Ὠφελιμώτατον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εἶνε θρεπτικὴ τροφὴ καὶ ἐρεθιστικὰ μέσα, δι' ὧν ἐνισχύομεν τὴν ἐνέργειαν τῆς καρδίας ὅσῳ δυνατὸν περισσότερον.

Μ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Καθ' ἃ γράφουσιν εἰς τὴν «Ἐφημερίδα» ἐκ Φιλιατρῶν, πολλὰ γεωλογικὰ φαινόμενα παρετηρήθησαν αὐτόθι ἐκ τῶν σεισμῶν. Ἡ γῆ πολλαχοῦ διερράγη καὶ τὰ φρέατα ἐπλημμύρησαν. Κατὰ τὴν θέσιν μάλιστα Μόρινα τῆς περιφερείας Φιλιατρῶν ἐπί τινος λόφου ἐγένετο ῥῆγμα περιφερείας ἑνὸς περίπου μέτρου καὶ ἀνυπολογίστου βάθους. Ἐπίσης εἰς τὴν Γιάλοβαν, ἐπίνειον τοῦ δήμου Φλεσιάδος, ἀπέναντι τῆς Πύλου, ἐγένετο ῥῆγμα μήκους τριάκοντα περίπου μέτρων, πλάτους 1)2 μέτρου, ἐξ οὗ ἀνῆλθε ὕλη μέλαινα ὡσεὶ βόρβορος καὶ ἔχουσα τὴν ὀσμὴν τοῦ θείου. Πρὸς τούτοις κατὰ τὴν νύκτα τῶν σεισμῶν παρετηρήθη ὑπό τινων μεγάλη λάμψις ἐντὸς τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ μέρος τῶν Στροφάδων.» Τὸ τελευταῖον τοῦτο φαινόμενον ἐπικυροῦται ὄντως καὶ ἐξ ἄλλης πηγῆς: Ἡ «Σημαία» τῆς Μελίτης ἀναφέρει ὅτι ὁ πλοίαρχος ἀτμοπλοίου, ἐξ Ἀνατολῆς καταπλεύσαντος αὐτόσε, διηγεῖτο ὅτι τὴν 17 π.μ. περὶ τὴν 9 τῆς πρωΐας ὥραν παρετήρησεν εἰς τὸ πέλαγος μεγάλην γλῶσσαν πυρὸς 30 περίπου ποδῶν πλάτους καὶ 100 ὕψους ἄνω τῆς θαλάσσης, ἥτις φλὸξ ἀνελήφθη ἀμέσως. Παρετηρήθη δ' αὕτη 200 περίπου μίλια πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μελίτης.

Ἐξ ὑποθρυχίου ἡφαιστείου ἐκρήξεως ἐπισυμβάσης ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ ἐσχηματίσθη νέα νῆσος ἐν τῷ πελάγει τῆς Τόγγας, ἔχουσα ἐπιφάνειαν 14 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, κατὰ τὰς γενομένας ἀμέσως καταμετρήσεις ὑπὸ τῆς παραπλεούσης ἀγγλικῆς ἡμιολίας Sandfly. Ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς νήσου ταύτης ἠκούετο ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τῆς Τόγγας ὁ κρότος ὑποθρυχίου ἡφαιστείου, στῆλαι δ' ὑδάτων καὶ ἀτμῶν ἀνήρχοντο εἰς μέγιστον ὕψος. Ἔκτοτε δὲ τὸ μέγεθος τῆς νήσου ὑπολογίζεται ὅτι ηὔξησε κατὰ πολύ.

Κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα παρεδόθη εἰς χρῆσιν τοῦ δημοσίου ἡ ὑπερκαυκασία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μέχρι τοῦ Μὲρβ, ἓν τῶν σπουδαιοτάτων ἔργων ἐξ ὅσων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπεχείρησεν ἡ Ρωσσικὴ κυβέρνησις. Διὰ τῆς γραμμῆς ταύτης, ἥτις διὰ τῆς τοῦ Καυκάσου συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν σιδηροδρόμων, ἀποκαθίσταται ἡ κατ' εὐθεῖαν συγκοινωνία τῆς Εὐρώπης μετὰ τῶν κεντρικῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας.

Ἐμπορικόν τι κατάστημα ἑτοίμων ἐνδυμάτων ἐν Βερολίνῳ ἐκθειάζει διὰ τῆς ἑπομένης πρωτοτύπου ἀγγελίας, τὴν στερεότητα τῶν ἐμπορευμάτων του. Ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν ἀναγινώσκομεν ἔν τινι γερμανικῇ ἐφημερίδι, εἶναι ἔμμετρος, ἀλλ' οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται ἂς ἀρκεσθῶσιν εἰς πεζὴν καὶ ἄτεχνον μετάφρασιν αὐτῆς.

«Εἰς αὐτὸν τὸν δύστυχον καιρόν, εἰς αὐτοὺς τοὺς στενοὺς χρόνους, ἐφάνη ἔξαφνα ὁ σιδηροῦς δράκων, πανοῦργον καὶ φοβερὸν τέρας, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ πρόγευμά του τρώγει ἀκμόνια, καὶ τὸ μεσημέρι τρώγει κανόνια Κρούπ, ὡς τρώγουν ἄλλοι πράσα, καὶ τὸ βράδυ καταπίνει ῥάβδους τῶν σιδηροδρόμων. Τὴν πεπασμένην Κυριακὴν τὸ εὕρομεν ψόφιον εἰς τὸ κατάστημά μας—αὐτὸ τὸ θηρίον!—ἐψόφησεν ἀπὸ πονόδοντον καὶ ἐξάρθρωσιν τῶν σιαγόνων μετ' ὀλιγοχρόνιον ἀγωνίαν. Ὁ τεράστιος δράκων ἠμπορεῖ νὰ σπάζῃ τὰ σίδηρα, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ξεσχίζῃ τὰ ὑφάσματά μας!»

Οἱ Γάλλοι ἀσχολοῦνται διαφερόντως περὶ τὴν ἀεροδρομίαν, ὡς φαίνεται δὲ κατώρθωσαν μέχρι τοῦδε οὐ μικρὰ πράγματα, προσεγγίζοντες καὶ εἰς τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος τῆς διὰ πηδαλίου διευθύνσεως τῶν «ἀεροστάτων». Ἓν ἐκ τῶν διαφόρων μέσων, δι' ὧν ἐλπίζουσιν οἱ Γάλλοι ὅτι θὰ ἐπανορθώσωσι τὰς συμφορὰς τοῦ 1870 ἐπὶ ἐνδεχομένου νέου πολέμου, εἶναι καὶ ἡ ἀεροστατική. Ἐγγὺς τῶν Παρισίων ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις συνέστησε πρὸ μικροῦ «ἐργαστήριον στρατιωτικῆς ἀεροδρομίας,» ἔνθα καθ' ἑκάστην γίνονται δοκιμαὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα λίαν ἐντριβοῦς ταγματάρχου, Ρενάρ. Ἡ μηχανικὴ κατασκευὴ καὶ διακόσμησις τῶν αὐτόθι δοκιμαζομένων ἀεροστάτων εἶναι ἀπόρρητος· βεβαιοῦται ὅμως ὅτι διὰ βαθμιαίων βελτιώσεων ἐτελειοποιήθη ἐπὶ τοσοῦτον τῶν ἀεροστάτων ἡ κατασκευή, ὥστε ἐπιτρέπεται ἀπὸ τοῦδε νὰ θεωρηθῇ λελυμένον τὸ κύριον ζήτημα. Ποό τινων ἡμερῶν ὁ ἀεροναύτης L'Horte, ἔχων σύντροφον τὸν ἀστρονόμον Mangot, ἀναβὰς ἐν Χερβούργῳ ἐπὶ ἀεροστάτου, διέπλευσεν ἐναέριος τὸ στενὸν τῆς Μάγχης εἰς ὕψος 3600 ποδῶν, μετὰ παρέλευσιν δὲ πέντε ὡρῶν κατέβη ἀσφαλῶς εἰς χωρίον τι ἐγγὺς τοῦ Λονδίνου. Τὸ ὅτι τὸ ἀερόστατον κατεβιβάσθη ἠρέμα καὶ ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ προωρισμένου σημείου, εἶναι φανερὰ ἀπόδειξις ὅτι ἡ διὰ τοῦ ἀέρος λειτουργία τοῦ πηδαλίου ἐπέτυχε πληρέστατα. Τὸ περίεργον δὲ εἶναι ὅτι ὁ γάλλος ἀεροπόρος ἐποιήσατο ἐπιτυχῶς, κατὰ τὴν ἀεροδρομίαν του, πειράματα πρὸς κατάρριψιν τορπιλλῶν. Ὥστε οὐκ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἐὰν οἱ Γάλλοι κατορθώσωσι νὰ κατασκευάσωσι καὶ διευθύνωσι τελεσφόρως ἑκατὸν ἢ διακόσια τοιαῦτα τορπιλλοφόρα ἀερόστατα. Ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι εἶναι δυνατὸν τοῦτο, μέχρι τίνος ἀρά γε θὰ κατέχωσι τὸ «μυστικὸν» οἱ Γάλλοι; Ἡ πεῖρα δὲ διδάσκει ὅτι τὸ ἀπόρρητον τῶν πλείστων μεγάλων ἀνακαλύψεων δὲν εἶναι πάντοτε εὐφύλακτον.

Κατά τινα ἀπογραφικὸν πίνακα, ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν τοῖς εἴκοσι γερμανικοῖς πανεπιστημίοις φοιτητῶν ἀνέρχεται ταῦν εἰς 28,021. Τοὺς πλείονας φοιτητὰς ἔχει τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου ἤτοι 4,434· εἶτα ἔρχεται τὸ τῆς Λειψίας μετὰ 3060 φοιτητῶν· τρίτον τὸ τοῦ Μονάχου, 3035· τέταρτον τὸ τῆς Χάλλης, 1518· πέμπτον τὸ τῆς Βρεσλαυΐας, 1425· ἕκτον τὸ τῆς Τυβίγγης, 1403· ἕβδομον τὸ τοῦ Βυρσβούργου, 1369· ὄγδοον, τὸ τοῦ Φραιβούργου, 1319· ἔνατον τὸ τῆς Βόννης, 1293· δέκατον τὸ τῆς Γοτίγγης, 1076· ἑνδέκατον, τὸ τῆς Ἐρλαγγέργης, 1036, ἔσχατον δὲ πάντων τὸ τῆς Ῥοστόκης μετὰ 313 φοιτητῶν. Ἡ βαθμιαία τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν αὔξησις εἶναι ἀξία σημειώσεως, διότι ἐπὶ τοῦ 1880 δὲν ὑπερέβαινε τοὺς εἰκοσακισχιλίους, ἐν ᾧ σήμερον προσεγγίζει εἰς τοὺς τριακοντακισχιλίους.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—548